

Strande

Philibert van Borsselen

bron

Philibert van Borsselen, *Strande*. Adriaen Rooman, Haarlem 1611

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bors001stra01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Klinck-dicht.

*Een Hell, end Vagevier men in dijn Kasse vindet
Schilp-rijcke Blyenburch, soo wie daer acht op slaet,
Vol schoone Schelpen beyd', end niet vol schelmen quaed,
Oft zielkens die aldaer het wan-gheloove bindet.*

*D'een Lade, d'Hel ghelijck, soo meen' ghe Schelp verslindet,
End watter eens inraeckt daer nimmermeer wtgaet:
Noch ziel-mis, noch verdienst, noch offerand' hier baet,
T'helpt geld, goed, beed, noch al wat s'menschen oogh verblindet.*

*VVt d'ander, t'Vagevier met Schelpen fraey ghesticht,
Door bidden, door geloft, door goeder vrienden plicht
Een zielken twee of drie wel altemet wt springhen.*

*Dijn Hel is aenghenaemst by velen om t'ghesicht,
Maer k'houd met t'Vagevier, end hope dat ick licht
Door goede wercken haest het Af-laet sal bedinghen.*

***Strande* oft Ghedichte van de Schelpen, Kinckhormen, ende andere wonderlicke Zee-Schepselen.**

Tot lof Vanden Schepper aller dinghen.

O^adie langs t'woeste Meyr met dijn geschubde peerden
 In een blauw coets' omrenst den ronden cloot der Eerden,
 Vorst des asuren Velds, loff' eens den natten toom,
 Com spoel dijn souten baerd op desen soeten stroom:
 Leg d'elger uyt de hand, end laet d'halfvissche scharen
 Met uw' Meerminnen schoon hier haren reye paren:
 Thoon my dijn rijcken schat, niet t'silver ofte goud
 Dat dijn ghelassen huys voor ons verborghen houd
 Der Gierigaerdenⁿ wensch, maer t'werc van dijne handen
 T'gheen du werpst wijd end breed langs aen de dorre stranden,
 Verleen my goeden wind, laet dijner baren schuym
 T'wijl ick dijn rijck beseyl, bevochten mijne pluym.

^bSind het begeerich hert end giericheyd de menschen

^cGeport heeft om veel goeds end' rijckdom groot te wenschen,
 End niet te vreden was met t'geen den milden schoot
 Des vetten aerdrijcks hun in overvloed toegoot:
 Soo hebben sy begost haers Moeders sware lenden
 Met haer vervloecte hand moordadighlic te schenden,
 End als de mollen blind-met klauwen scherp gestaelt
 Haer inghewant door-wroet, jae levend sick ghedaelt
 In s'doodes duister graf, om daer uytvoord te halen
 Het schadelick vergift, dat ons soo vele qualen,

^a*Aenroep des Zeegods
Neptuni.*

^b*Van der menschen
onmatigen Gout dorst ende
geld-giericheyd.*

^c*D'aerde is de Moeder,
Voester ende Waerdinne der
menschen diese ontfanghet,
voedet ende herberget in haer
gheboorte, leve ende doot.*

[So meen'ghe boose zond ter weereld heeft ghebrocht,
 Vergift, om welck d'een Vriend dick d'ander heeft vercocht,
 De Vader sijnen Soon, de Sone sijnen Vader:
 Om welck d'een Broeder wort des anderen verrader,
 Om welc de Bruydegom, somtijts sijn Bruyd versmaet
 De Bruyd haer Bruydegom, de Vrou haer man verlaet,
 Ah! waer toe soud sick niet den vrecken mensch begeven,
 Die om een luttel gouds vercoopt sijn eygen leven?
 Maer als haer Vader-land nu holend uytghemergt
 Den brand niet lesschen cond, oft hadde geen gebergt
 Waer eenigh rijck metael meer uyt was te gewinnen,
 Doe sagemn t'*Adams*, zaed als *Visschen* stout beginnen
 Tot spijt van wind end weer te swimmen door de Zee,
 End met haer kielen scherp de stroomen suy'en ontwee.
 Men trock vast voord en voord door duysent Zee gevaren,
 Nu scheenmen na de Locht nu na de Hel te varen:
 De Nieuwe Weereld moest oock wesen haren roof,
 In plaetse van aldaer te planten t'Christ-geloof,
 End het natuerlick zaed der deughden aen te qurken
 In t'onbesnoeyde volck, end door Gods woord t'ontsteken
 Des kennis doove vonck in hare herten blind,
 Och leyder! niemand was tot sulck een werck gesind.
 De goud-dorst had t'gemoed der menschen gantsch bevanghen,
 Men gincker om profijt niet uyt een goed verlanghen
 Na eenigh nuttigh dingh tot s'levens onderhoud,
 Oft om te dancken God die 't alles heeft geboud.
 Men gincker t'naecte volck met duysenden ombrengen,
 Om dat niet Gouds genoeg te hoop en conde brengen
 Men stowdes' om het Goud als wormen onder d'eerd,
 Het Goud was hun veel meer dan s'menschen Ziele weerd.
 Daer saghmen anders niet dan Goud te samen schrapen,
 Den Silver-platen slaen, dan rijcke steenen rapen,
 So meen'gen swaren schat wegh slepen uyt het lant,
 Men sagh door cruypen bergh end dal aen alle kant.
^aDe wreede Vogel-grijp, end Indiaensche Mieren
 Bewaerden 't Goud-geberght, maer dese grage Gieren

^aDe Griffioen fel vogel
 ge[dier]te vecht om het Goud
 [t'welck] hy uyt de bergen
 [kolect] tegen de menschen
 l.7.c.2. So mede de [Indische
 Mieren Idem, lib. 11. C. 31.]

Met haer geld-suchtigh oogh daer hebben op geloert,
 End met haer klauwen vrec voord in den nest vervoert:
 Waer op sy met gemack dan broeden al hun leven
 Tot dat s'doods strenghe gherecht het yemand wilde gheven
 Die't ginck in corten tijd verquisten end verdoen
 T'was al om Goud om Goud, t'was al om Goud te doen.
 Het Goud was haren God: Goud, welck heeft int vergaren
 Veel arbeyds ende woels, veel angsten int bewaren,
 Maer boven al t'verlies doodt s'menschen gierigh hert,
 Van welck de Meester ooc veel tijds vermeestert wert.

a

Het ander blanck bergh-werck na t'suyver Goud te weerden
 Wierd eerst van lijve bruyn getrocken uyt der eerden,
 Maer door het scherp vervolgh end vyandlick geweld
 Van dese roovers boos op sijn bloot lijf gestelt,
 Is uyt benauder vrees sijn eerst aenschijn verdwenen
 End tot een bleecke verw de dood gelijck ontschenen
 Die van sijn hard gelaet noch sindert niet en wijcke.
 T'en was noch niet ghenoegh (de gier'gheyd noyt en rijckt)
 De Zee-cant werd ontbloot van perlen end gesteenten,
 Den oever dicht besaeyt met schelpen end ghebeenten
 Van meen'gen vremden visch, was den gereedsten buyt,
 Den evel wies, men sond d'een Vloot na d'ander uyt.

^bMaer sacht, *O Musa*, sacht, du wiltst oock vermeten
 Dijns voester-moeders vorst met dijn hand op te reten?
 Wilst du dijn jonge lijf gaen werpen in de schoot
 Van een soo nauwen graf, vier vinghers van de doot?
 End met een kromme planc end swart-bepeckte touwen
 Dijns onbedachte jeught den dullen wind vertrouwen?
 End laden op dijn cop dijns eygen mondes vloeck?
 Geen hand so wel ter pen, geen hersenen soo cloeck?
 Geen tongh soo rijck van tael dat alle sal verhalen,
 Laet slechts dijn grof pinceel des oevers roof afmalen,
 Der Schelpen schoon cieraet ons stellen hier ten toon:
 Om Godt te maken groot door sijne schepsels schoon,

^a[De Filosooph Bias gevraegt waerom het silver bleeck was, andwoorde, om dat men't so vele laghen legghet.]

^b[Musa, Sangh Godinne, zijn negen ghesusters, Iupiters ende Mnemosines dochteren, wort hier voor t'Ghedichte, genomen.]

End d'werck-man wonderbaer te kennen aen sijn wercken,
 Ons tot een onderwijs: want waer wy d'ooghe mercken
 Van s'hemels hooghsten sop tot s'aerdrijcx diepsten grond,
 Geen dingh so cleyn dat ons niet een'ge Leer oorkond.

Hoe wel de wijse God doen hy de weereld ronde
 Door sijn almachtich woord op haren bodem gronde,

^aHet heete lichte vier om hooghe heeft bepaelt,
 Daer nae de dunne Locht, de swaer Eerd neer gedeaelt
 Haer hoogen droogen rug met t'vochte Meyr begoten,
 End op sijn eyghen plaets elck Element besloten:
 Soo heeft hy niet te min met een getrouwen band
 Die alle t'saem verknocht, end in sijn vasten stand
 Met een eendrachtich snoer elc t'sijnen plicht gestieret.
 Het alder-hooghste vier een weynich lochts vertieret,
 De wijd-gespannen locht vol dicke wolcken drijft
 End d'onbewogen Aerd' is t'Water ingelijft,
 Dus yeder sijn ghebuer van t'sijn wat mede-deelet,
 Verwisselt sijne macht end sick te gaer verheelet
 Een vremd geslacht *ten* dienst: het blau-geschubde Vee

^bEnd longe-loose volck van d'ongetemde Zee
 Comt dickwils d'ydell locht met haer gheswier doorsnijden,

^cEnd eene wijle tijds op sijne vleugels rijden:
 De zee-Swaelm hard gebect end de zee-Cat verveert,
 De gierige kieckendief end t'Vischken cleyn *van* weerd
 Om d'hongerigen buyck des grooten Visch t'onvlijden
 Met hare vlimmen nat uyt t'sachte marmer glijden,
 Ontcomen t'snel vervolgh met eene wijse vlucht,
 End het dan t'wreede Meer betrouwen d'open lucht.
 De zee Swalem gelijk de Swaluwe der Kercken,

^dLangs t'water henen schiet met hare natte vlercken:
 De zee-Cat die half visch, half vogel wordt geacht,
 Met dicke rotten vlieght, end door een meerder cracht
 Hoogh uyt het soute bruys haer bloode lichaem heffet.
 De sware Kiecken-dief met sijne vleugels treffet.
 Der hoogher golven top end maect een grooten veerd,
 Met sijne vinnen vliegt maer swemmet met *den* steerd.
 Het Vischken cleyn *van* weerd met sijne vlimmen schouwet

^a[*De onderlinge
 ghemeenschap der vier
 Elementen*]

^b*Des VWater met de Locht.*

^c[*Hirundo, Marina.*] Lolligo
 Milvago sive Milvus.

^d*Van dese vlieghende
 Visschen, Oppian li de Piscib
 Plin. l. 9. 26 Nat. Hist.*

†S'zee Brasems graghen tand, end door de locht sich stouwet
 Waert vanden scherpen beck des vogels wort gedood
 Soo raeckt aen allen oord de swackheyd in den nood.
 Ghy siet oock wederom de gier'ge Vogels dalen †
 Van uyt de hooge locht, end hare proye halen
 Den Scholfert, Duycker, Meuw' uyt t'ongheruste Meer
 De wilde Gans aldaer gaet soecken t'open weer,
 °De droef Ysvogel daer sijn konstich nestken vlechtet,
 End tot een effen vloer int hert des winters slechtet
 T'Sicilaensche Meyr: dies den zee-Roover stout
 In sijnen Almanach dien tijd wel kondigh houd,
 So dat de Coopman rijc om thuyswaert sick te spoeyen
 Geduerende sijn kraem het traegh Schip voord moet roeyen.
 Maer boven al de zee met t'ruych-becleede land
 In mede borgherschap end buerschap t'samen spant
 Het een can sonder dranck sijne groene jeugt niet voeden
 Noch t'ander sonder strand end steunsel sick behoeden
 Des aerdrijcx droogen mond het coele nat indrinckt,
 Het water onder door end rondsom t'aerdrijc springt:
 Der aerden groenen rug is rijck van vremde dinghen,
 Niet minder sal des zees asuren schoot voord bringen:
 Daer n'is in't diepe dal noch op het hoogh ghebergh^d
 Schier niet, dat t'vruchtbaer Meyr niet in haer boesem bergt:
 Ia s'aerdrijcx swaren clomp schijnt in't nat Rijck gesoncken
 Hier wordt ons meen'gevrucht end wreed gediert geschonken.
 Die d'oude *Nereus* hoedt op sijnen souden stal
 T'groot Amphitrijtsche veld so wel als t'aerdsche dal
 Brengt sijn Roos, sijn Meloen sijn Doren, sijne Kliffen
 Sijn Alsen Druyf, end Eyck: hier siet men mede visschen^e
 T'viervoetigh dier-geslacht dat onder t'blauwe huys
 Het groene land bewoont alom end nieuwers t'huys,
 Voet sijnen fellen Leeu sijn Peerd sijn Yser-Vercken,
 Sijn Ram, sijn Elephant sijn hont, sijn Cat sijn Vercken
 Sijn Drace, sijn Scorpioen: Ia (t'wordet ons verreect)

†Linschot Reysboeck cap. 95

†*Des lochts met het water.*

°[Alcedo, oft Alcyon,
 Ysvogelken, so groot als een
 Mussche, peersch, met
 purpur ende bleecke veeren
 vermengt, broedt in Zee acht
 daghen voor ende na den
 mid-winter, dan isser groote
 calmte, Plin *l.* 10. *Cap.* 32.]

^d*Doch besonder, des VVaters
 met het Landt in Vruchten
 ende [Dieren]*

°[Nereus, by den Poeten een
 zee-godt, Oceani ende
 Thetidis sone, [vader] vande
 Nereides ende Meereminnen
 Van dese seldsame
 ghewassen ende dieren, Plin
 d *l.* 9. *c.* 2. ende 5. *l.* 32. *c.*
 11. Oppian. *d.* li. Rondel. *de*
 Pisc. *l.* 16 *c.* 20 ende 21.
 Idem, *l.* 15. *c.* 9 ende 14 ende
l. de insect. 22. 24.]

Heeft sijn Vrouw' end sijn Man, soo datter niet ontbreekt
 Tot een gheschoren Paep, met s'Bisschops cleed behanghen
 Na eenen fellen storm aen t'Noordsche strand gevanghen
 De Zee brengt hare pluym end schoone veders voord
 Die Stersgewijse s'nachts bestralen schippers boord,
 Veel hupscher dan by ons de Crijghs-man jonck ter paeyen
 Op sijnen wilden Cop een Veder-bosch doet waeyen.
 De Zee heeft s'mensch vernuft een claer voorbeeld verleent,
 Daer hy naeld spelle priem end spit van heeft ontleent:
 Een beytel, hamer, saegh, end nijptangh leeren maken.
 Hier canmen aen een mes, aen pen end inckt gheraken
 †Door gift van eenen Visch: als wan de blauwe God
 Van t'wit beschuymde Veld, het glat-geschubde rot
 Op sijne Rollen elck by name, wilde stellen,
 End d'heerlickheyd sijns rijcx ons schriftelick vertellen
 Ia selfs de rijke Zee veel schooner vruchten baert
 Dan t'fraey gemaelde land, end grooter yder aert
 Door s'voetsels overvloed end vochticheyds wellusten,
 Waer in de vrou Natuer haer crachten gaet uytrusten,
 End mids haer vruchtbaer zaed steeds onder een sick menght,
 Nu door wind, nu door vloed verscheydenlic gelenght,
 Met hulp van hooger hand elck vrucht op 't grootste ghevet,
 Dies in haer woesten schoot so menigh monster swevet.
 D'Eerd' haer Schild-padden heeft, maer t'Meyr verleentse self
 Veel grooter van gedaent end stercker van gewelf:
 Het dorstigh element voedt groote felle Honden,
 Noch grooter feller zijn in't soute veld gevonden:
 De Luypaerd vande Zee met sijnen wreedden tand
 Woedt meer, dan diemen oyt in d'heetste landen vant:
 De Stier van t'groene land is schrickelic van hoornen,
 Noch schrickelicker is de Zee-Stier te vertoornen:
 Siet hier t'gheschulpte volck langhs aen haer vlacke strand

†Neptunus God der zee,
 naect, ende blaulijvigh, heeft
 vele kinderen den drije-tand
 in de hand, rijdt op een
 Koetse, om dat de Zee
 naect, blau ende rijck van
 gedierten is vloeyet ende
 ebbet altijd bruyschet,
 ruyschet, ende baren drijvet,
 Oppian lib. [5 de Pisc.]

Gelegert wijd end breed, uw' sinnelicke hand
 End ooge rond om sendt. De Sleccke van der velden
 Bewoont haer klamme huys. Wat soude het doch gelden
 By d'Horens van de Zee? wie sagh oyt sulck cieraet,
 Wie sagh oyt sulck Corael, sulck Marmer, sulck Agaet?
 Dit purpur, dit asuer gaen verr' dijn konst te boven,
 O Schilder sinnen-rijck, dijn hand so hoogh te loven
 Comt hier al veel te cort, dijn verwen noch pinceel
 Sal desen schoonen glants niet treffen t'minste deel.

^aDe Veel-voet diemen seght van d'harde rotse-steenen
 Wel thien-mael op een stond een ander verw t'ontleenen,
 Noch d'oude Weyfeler *Protëus* wijd-vermaent
 Om t'wisselen van sijn veranderlick gedaent,
 Ia selfs de vrou Natuer schiep noyt yet so verscheyden
 Van maecksel ofte verw geen beemden, geen weyden
 Geen lust-hof oyt soo fraey met blommen getapijt:
 De Lelie snee wit de goud-bloem schoon end blijd,
 Den blauwen hyacint de lij'- verw van de Rosen,
 Het lieflick purpur-rood daer mede d'Aengere blosen,
 De Lisch van over zee, die s'Hemels boogh afmaelt,
 De geele Violet wel grooten prijs behaelt,
 Maer moeten al te gaer der Schelpen schoonheydt wijcken
 Geen Tulipa sagh m'oyt hier by te vergelijcken,
 Hoe vremd sy wese mocht door-adert end doorgloeyt,
 Haer goude-laecken cleed de Lap rock, so gegroeyt,
 De witte rood-gevlamt end watter is besonder
 Ia blau so langh gewenscht, en heeft niet by dit wonder.
 Hier siet ghy blincken t'Goud met Silver-draed vermenght,
 Hier vindt ghy t'hemels blauw, hier t'wit met swart ghelenght,
 Hier schijnt de Son haer rood, de Maen daer wit te gheven,
 Hier glinstert een Sterr', op dese sietmen leven
 De woeste water-plas, hier d'ebbe, daer den vloed,
 D'wijnl Son, Maen, Sterr' end Zee de Schelpen groeyen doet.

^aPolypu, een veel-voetige visch, verandert sijne verwe na de plaetse, Plin. d. lib. 9 c. 29. Proteus een Zee God, mede Oceani, ende Thetidis sone, alle gedaenten aendoende, Hoeder der grooter Visschen ende zee Calveren. Virg. 4. Georg

Dees meester-schilders, met den luyster uytgelesen,
 Noch schenckens elck haer gift, de helle Sonne t'wesen,
 de bleecke Maen den groey der Sterren sterk' in-vloed
 Met d'ongetemde Zee de Visschen stedes voed.
 Den draeyers fraye hand met sijne ronde spille
 End scherp-geslepen stael, oft door sijn houten brille
 Werckt konstelick nu t'rond, nu viercant nu t'ovael:
 Maer hier ist al in een ja schoonder hondert mael

+Door s'Natuers cloecke hand int groot end cleyn geschapen.
 Der menschen sinnen spits so vrend niet sal na-afen
 End seldsaem van gestalt, dit's recht, dit slincks ghedraeyt,
 Dit schijnt in een geleght, dit of t'waer saem genaeyt.
 Dees schelp is langs gestreept dees over dweers gherecket,
 Dees schijnt met pannendac met leyen dees bedecket.
 Dit heeft een wijden hals dit eenen nauwen crop,
 Dit is een langen toot, dit eenen ronden top
 De Schilder om met vlijt het meesterschap te winnen
 Gaet uyt sijn cluchtigh hoofd end sijn konstrijcke sinnen
 Nu eenen grooten Reus met een seer wreed gesicht,
 +Nu eenen cleynen dwergh end eenigh drolligh wicht
 Wtbootsen op een-doeck, end heeft so groot vermaken
 Om den gehoornden *Pan* met sijn pinceel te raken,
 Als t'minnelick gelaet van *Vulcans* schoone Vrou,
 Ia t'schijnt dat t'leelic meer dan t'schoon behagen sou,
 Is yvrigh om int cleyn sijn groote konst te toonen,
 Scherpt sijn verstand daer op, d'oogh schijnt daer by te woonen:
 Soo wil de groote God door sijn verscheyden werck
 Dat elck sijn wijsheyd, end almogendheyd aenmerck.
 D'een is cleyn, d'ander groot, d'een effen, d'ander tandigh,
 D'een plat, end d'ander hol, d'een rouwe, d'ander handigh,
 Dees is een gladden helm die eenen schild gelijk,
 Die voert een scherp rapier, dees is van haecken rijck.
 D'al-wijse vrou Natuer om voor geweld te wapen
 +Dit witte Horenken, heeft constelick gaen rapen
 Verscheyden stucxkens t'saem end tot een lijf gebracht.

+By de Nature verstaet de wijsheyd *ende* macht Godes die allen dingen t'wesen geeft, ofte de eerste cracht van [Godt] in elck dingh geschapen.

+Pan, God der Herderen , hoeder des Vees, boven een Mensche, onder een Geyte, met een gehoornt hoofd Venus, Godinne der liefden *ende* schoonheden, Vulcani huysvrouwe. Plin. d. lib. 9. c. 35. [Rondel de pis. testac. lib. 1. per tot.]

+*Cochlea Multipars.*

Gelijck m'in t'hoogh geberght door een verholen cracht ^a
 Den harden marmer-steen veelvoudichlic door - adert
 Van menigh duysent key' in een stuck siet vergadert:
 Waer inne wonderlick somwijlen zijn gelijft^b
 Veel Schelpkens schoon van verw', end met den steen verstijft,
 Niet steenich, maer gelijck d'Omhelser van der Eerden ^c
 Ons langhs sijn witten rug de selve siet aenveerden.
 Als oock t'keyachtigh Land uyt sijne kele spout
 Dees marmer Hoornkens schoon, met een borne coud
 Aen d'oude Brietsche kust by de volck - rijke mueren
 Die des gehoornden *Teems* verglaesden stroom comt schueren.
 Wie'n heeft oock niet ghesien in't vruchtbaer Zeeusche Rijck
 (Mijn lieve Vaderland, waer met so menigh dijck
 Ons vyand ende vriend *Neptunus* wort geboeyet
 Int rouwe steen-geberght benedens dijcx ghegroeyt,
 Dees Schelpen enckel steen, som half som heel volmaeck,
 Som toegesloten, som ter halver kant gheraect?
 Die door een cleyn geweld van hare stede glijden,
 End met een vrend gesicht s'liefhebbers oogh verblijden.
 Dees Horens t'wilde volck gebruyckt tot een blasoen
 Die hangen s'aen haer oor, dees slechte van fatsoen
 Die rijgen s'aen een snoer, end Pater - noster - lesen
 Haer sinneloos gebed, end op een kerf-stock vesen.^d
 Die Schelp wort tot een mes aen eenen steen ghewet.^e
 Dien Horen tot een priem in eben-hout geset.^f
 Dees dragen s'om den hals voor eene goude keten.
^gDie siluer-witte Schelp wordt tot een kroes ghesleten.
^hIn t'rijck Chynasche Land, end ons ter hand ghebrocht,
 Met goud constigh geviert, met loof-werck fraey bewrocht,
 Om haren soeten dranck met vrolickheyd te drincken.
 Ick hebber dick gesien den coelen wijn in schincken
 End levend in sijn schuym opofferen met vreught
 Aen meen'gen goeden vriend in matigheyd verheught,

^aAlexander ab Alex, gen di. 5. c. 9.

^b*Cochlea Fossilis seu montana.*

^c[Ghemarmerde Horenkens in Engeland 15. mijlen van Londen binnens lans in een Fonteyne te vinden. Volcomen steenen Schelpen inde Vilvoordsche grove steenen, die in Zeeland aende Dijcken teghen den slach des waters liggen, gegroeyt. Bellones de Piscib. lib. 2. c. 26.]

^d*Cochlea Fontana marmorata.*

^e*Conchae Lapideae.*

^f*Conchleae precatioriae*

^g*Concha Bacchi.*

^hLinsch d.l. c. 84

^aDoor s'Wijngaerds claren traen end roode bloed der eerden.
Dees gladde Horens zijn voor gancbaer geld in weerden

^bBy t'swarthe volck dat wijd bewoont het rijke land
Naest s'weerelds middelschot in grooter hitten brand.

^cDe schoonste worden daer gevisschet van de vrouwen,
Die haer langhs t'harde strand een weynigh t'zee vertrouwen
End scheppen in een korf het glinsterende sand,
Wt welke sy met vlijt gaen lesen met der hand
Dees schelpkens hoogh geweerd, zijn cleyn end veelderleye,
D'een mannekens geacht end d'ander wijfkens beye
Meest asch-grauw van couleur, doch dese zijn de best,
Des Coninx recht bewaert den Overst van t'gewest.

^dDit schoon ghemarmert huys wordt slechtelick bewoonet

^eVant cruypende gediert dat ons een hoofken toonet
Het Peerden-hoofd gelijk dat sonder oogen siet,
End met twee horenkens sijn blinden wegh bespiet.
Dit blauwe slecken-huys rond end wijd van monde

^fHout wel een pinte nats is diep en glat van gronde

^gWiert eertijds veel gebruyckt tot een reyn oly-vat
Der ouder Lampen vorm schijnt daer van eerst gevat.
De *Meyr-mans* half-geschubt, met desen crommen Horen

^hHaer yselick gehuyl den menschen lieten hooren
Int Lissebonsche hol doen het Romains geweld
End schepter in de hand *Tiberij* was gesteld.
Het was, misschien, t'gesangh end hoogh-getoonde lieden,
Het bevende geluyd oft oude jaer-getijden,
Die de gecroonde schaer, de Priesters van de Zee
Met haer luyd-heesche keel daer songen twee end twee:
Gelijck men daer van siet een cort begriyp gesloten
ⁱOp desen *Musijck-hoorn* gestellet op de noten.
De Godin die met recht haer oogen heeft verblind,
Want s'ongestadichlick sick keeret met den wind,

^a*Cochleae Angolae, sive Congo.*

^bAngolas geld.

^cIdem int beschrijven der Coninckrijcken van Angola ende Congo.

^d*Cochlea opercularis hortensis.*

^eDe Slecken hoofden de horenkens in gehaelt, het Peerdshoofd heel gelijk.

^f*Cochlea olearia Rotunda.*

^gPlin. lib. 32 c. 11.

^hTritones, Meyrmans ende Zeegoden, soo de Poeten verdichten op Kinckhorens blasende, beduyden de Zeemonstren ende t'luyde geruysch der baren.

Idem l. 9. c. 5.

ⁱ*Buccinum*

ⁱ*Buccinum, Musicum.*

^aHaest yemand hoogh verheft haest weerom werpt te neder,
Drijft in dees platte Schelp in zee gins ende weder.

^bVermelde nu mijn Dicht, dewijl het dy gedenckt,

^cWat *Thetis* witten arm voor schoone schelpe schenckt
Waer het gevlamt Gespan uyt t'bracke water rijset
Waer't in sijn sachten stal sijn claerheyd weer verlijset,
Waert met sijn heeten toom des middaeghs overrent,
Want daer de *VWater vooght* sijn rijckste giften sent:
Maer onse Noordsche zee end Nederlandsche kusten
Sijn t'arm van sulcke waer' end slacht om hier te lusten.
Wil op dijn dunne riet verstouten dijn gesangh,
End s'Heeren heerlic werck verbreyden in het langh.

^dDe *Perle-moeder* rijck met t'silver cleed behangen

^eGaet s'hemels coele dau in haer wit huys ontfangen
End swangert t'harer tijt ons d'edel Perle baert,
Die groot is ende schoon oft cleyn end slecht van aerd
Na maet end suyverheyd van s'hemels perlen vochtigh,
Die in haer beene een neersygen s'morgens lochtich.
Niet anders dan gelijk het lanck-gemuylde beest

^fVan t'Ioodsche volck gehaet, van d'Eliphant ghevrees
In sijn ongansigh vleesch veel witte saeykens voeyet
Van quaed end slijmigh vocht door t'heele lijf gegroyet.
So werdet wonderlick door desen Visch verspreydt
Dit Perlen vruchtbaer zaed end metter tijt bereydt
Door s hemels milde cracht om een claer licht te geven,
Is van haer selven weeck eers' uyt diep wert geheven
Maer sick verhardt so haest haer silver-witte schael
De warme locht gevoelt, oft Sons vergulde strael
Haer sachte lijf beschijnt. De moeder is sorghvuldigh
Voor hare teere vrucht end somtijds ongeduldigh
Nijpt haer scherp deksel toe, snijdt af des roovers hand.
So raeckt de loose dief sijns toedoens wel ter schand,
End wort van sijne straf rechtveerdiglick gevonden,

^gBehalven dat hy wordt van t'zee-gediert verslonden.
De blixem sluyt de schelp', end den visch vasten doet,
Dan teerts' op hare draght: de donder onverhoet
Verschricks', end doettet veel uyt grooter angst misvallen

^a*Concha Porrecta, Fortunae dicta.*

^b*Verhael van de voornaemste Schelpen ende Horens aen de Oost, Zuyd ende VWest Zee gevonden.*

^cThetis, dochter van Chiron, Oceani huysvrouwe is hier de Zee

^d*Concha Margaritifera. Nacre de Perles.*

^eIdem lib. 9 c. 35. Rondel lib. c. 51 de pisc.

^fGelijckenis van een versaeydt ende ongantsch Vercken.

^gLinschot d lib cap. 48 Plin. d. loco.

Waer van men d'aldercleynst' en t'Peeren-zaed siet vallen.
 Ia worden altemet, terwijls' in barens nood
 Van hare Perlen zijn, door t'hard onweer gedood
 Maar d'Ader van de warmt de Vader van het leven,
 +De ziele van t'groot *Al*, dat alles licht moet geven,
 Des Hemels claerste torts, de post die sonder rust
 Het ronde perck omrent end nimmermeer en rust,
 De vlamme-drager Son, die met sijn blonde haren
 Het woeste Meyr begord, end t'vochte land doet baren
 Des moeders hert verheught, maer maeckt haer kinders geel.
 Als t'lichaem van den mensch, de witsste vindt men veel
 +Diep onder t'peerse cleed *Oceani* versteken,
 Daer s'weerelds groote keers niet wel en can doorbreken.
 Het andere helle Licht des Hemels tweede eer,
 +Gewissen Almanach des Iaers der tijden leer,
 D'heerschersse van de zee, die t'elcke maend verwandelt
 Haer dobbelhoornich hoofd end alle dinck verhandelt,
 De Fackel lief-getal die s'aerdrijcx scheem verlicht.
 Met sijn ontleede vier sijn werck hier med'uytricht,
 End doet Schelp' en Visch met haer vrucht hoogh-gepresen
 Nu nemen toe met hem nu afaen in het wesen.
 De Schelp wordt uyt den grond van duyckers opgehaelt,
 Haer costlick ingewand in een dicht vat gedaelt,
 End met scherp sout bestroeyt, het welck den Visch opetet
 +End onder op den grond dit lieve pand vergetet.
 Men legt s'ooock in de Son die door haer heeten brand
 De harde Schelp' op doet, end Perlen ons behand
 Som luttel, somtijts veel tot thienmael twintich greynen
 +In eene Schelpe, doch de schoonst zijn in de cleyne.
 Sy werden wederom in stercken eeck verteert
 Tot eenen claren dau: Gelijck ons heeft geleert
 D'Egyptische Coningin, die had van haer Voorsaten
 Twee Perlen d'allerschoonst van t'Oosten nae-ghelaten

+Van de Sonne ende hare crachten over Aerdrijc ende Zee.

+Oceanus de wilde woeste Zee

+Van de Mane, ende hare eygen schap

+*Linsch. d.l. c. 84.*

+Van Antonij ende Cleopatre Maeltijdt leest Plin. d. lib. 9. c. 35.

Dees smalend op t'Bancket van haren Roomschen Pol
 Op't costelickst bereydt, end van wellusten dol
 Ginck wedden dat sy hem met een Mael soud verschulden
 Meer weerdigh zijnde dan vijf hondert duysent gulden:
 End heeft hem s'andren daeghs een Vrienden-mael ghestelt,
 Ghevraghet zijnde waer cond blijven alle t'geld,
 Heeft met het tweede recht in wijn-azijn gesoncken
 D'een Perle van haer oor den wedsman toe-gedroncken,
 End met de slincker hand oock d'ander aengevat,
 Want dese waren beyd so dier end hoogh geschat.
 Sy werden hedensdaeghs den siecken ingegeven,
 End rechtelick ghebruyckt tot nut van s'Menschen leven.
 O costelicken schat, o Natuers wonder-werck,
 Der grooter Vrouwen pracht, dijn eyghenschap ick merck,
 Du word'st in't diepe Meyr van eenen visch geboren,
 Maer d'hoogen hemel heeft dy tot sijn vriend verkoren:
 Du word'st van s'Hemels nat ontfangen, dijnen vloed
 Het glinstrigh Sonnenlicht end blonden cop aendoet,
 Du leerst den Christen mensch na hooge te verlangen,
 Sijn rechte Vaderland end niet aen d'aerd te hangen,
 Daer hy in swaer ellend ende bitter tranen sweeft,
 End eenen corten tijd in Pelgrims wijze leeft.
 Du leerst den Christen mensch, met des Son-bloemmes pooghen,
 De Goddelicke Son der g'rechtigheyd na ooghen,
 In haer gesicht verblijven, op datse sijns ontferm,
 End met haer heyl'ghen strael hem t'coude hert verwerf.

^aDie scherpgetaecten Horn vol rimpelen, van buyten
 Asch-verwigh, binnen geel voor langh end scherp van snuyte,
^cMet eenen wendel-trap aen sijnen punt vergaert,
 Ons d'allerschoonste verw' van alle verwen baert,
 Het *purpur* hoogh-geacht by de Romainsche tyden

^a*Purpura five Pelgia. Burez.*

^cPlin. lib. 9 c. 36. ende seg.

[Doe m'het bly purpur cleed t'gansch aerdrijck sach gebijden]
 Der Over-hoofden draght, den Ridders selfs ontseyt,
 Nu yegelick gemeyn ja bycans heel verleyt.
 Dees edel verwe wordt uyt eenen Visch gewonnen
 Die s'in dit tackigh slot vergadert t'saem geronnen
 In t'binnenste des keels een bruyne Roos gelijk,
 Die daer een pond af had was hondert croonen rijck.

^aDe Visscher gaet int diep sijn lange teene Vuycken.
 Met s'Oesters lockigh aes daer inne neder duycken,
 De gier'ge Purpur visch sijn dunne tonge reckt
 Door d'enghevlochten korf, end t'gretigh aes intreckt,
 Maer wel versadicht blijft aen d'enghe teenen hangen
 Met d'opgeswollen tongh end wort also gevangen

^aOppian lib. 4 de Pis. Aelian.
 Hist. anim lib. 7. c. 34.

^bDoor sijne gulsigheyt: de groote werden eerst
 Van haer gewapent huys beroovet, d'allerteerst
 Vermorselt met de schelp het sap tot verw gehouden.
 Der Consten moeder rijck, de Liefde by den ouden
 Dit costelick geschenck heeft in het licht gebrocht
 End t'eerst gebruyck van dien geluckighlic versocht,

^bIdem lib. 16 c. 1.

^cNae dat de dapper Held met t'Leeuwen-vel becleedet
 Door sijne sware Knods de weereld had bevredet,
 End allen mensch van cracht end overlast bevrijt
 Heeft hy in eeren lang een *Vliet-Godin* gevrijt:
 End was eens aen de Zee met sijnen hond ghetreden

^cHercules naem aller stercker
 Helden.

^dD'welck siend' een purpur-visch in sijn scherp huys beneven
 Aencruypen op een Clip heeft sijnen groven muyl
 Door't knagen van den Visch met verw gemaket vuyl,
 End sick terstond ghespoedt sijns Meesters lucht te volghen
 Tot by sijn wreede Lief die strax ghelijck vervolghen
 Wt lust van dese verw haer Minnaer heeft gedreygt
 Tot hem-waert niet te zijn nocht t'sijner liefd geneygt
 Voor sy had sulcken rock ia schooner dan de lippen
 Van desen sijnen Dog: dus heeft hy langs de Clippen
 Dit purpur roode bloed doen soecken wijd end breed,
 End sijn Vriendinne bly gebrocht t'gewenste cleed.

^dIul. Pollux Onomast. lib.
 1.c.

'De tongh den Purpur-visch tot grooten nu te strecket,
 End vanghet haer den cost, maer grooter quaed verwecket,'

Verdoorsaect haer verderf en brengt's in swaren nood,
 Want s'om de purpur-verw alleenlick wort ghedood:
 Also des menschen tongh ten goede recht ghebruycket
 Veel schoone gaven baert, veel schatten rijck ontluycket,
 Maer t'schendighe achterclap, end laster-rijcken mond
 Brengt meen'gen mensch in nood, end sijnen Meester wond
 Onmenshelicke mensch die uyt geslacht der menschen
 De goey gemeenschap banst, end met dijn Godtloos wenschen
 Den tammen mensch gelijk den wilden Woudthers maeckst,
 Die vyand alles vreedts der vrienden vriendschap laeckst⁺
 Ten is dy niet van nood het Godlick werck te lesen
 Van *Aristonis* soon, des Schrijvers hoogh-geresen
 Wien m'in sijn kindsche wiegh de biekens storten sach
 Den honigh op de tongh: oft t'boeck van dieme mach
 Om sijne rijcke tael en pen vol honigh-vlieten
 Met goeden reden wel de Roomsche bye hieten,
 Daer dese t'groote goed des waren vriendschaps melt,
 Die sijn gemeynen Staet op goede Wetten stelt,
 Maer com' hier ende siet aen dese stomme visschen,
 Hoe goed end soet het is *dat* d'een hand d'ander wisschen
 De *Purpurs* haer gemeynt versamelen by een,
 End tot haer winter-plaets gaen stichten in't. gemeen
 Een wel-geschichte Stad daer sy haer jongskens baren.
 Ghelijck de Byen reyn des somers gaen vergaren
 Voor den benauden tijd end hare jongskens teer,
 In een gevochten hoed der blommen soete smeer,
 End tot gemeen behoeft in hare cel'kens sparen:
 So gaen dees viskens oock veel moschs end wiers bewaren
 Elck in sijn eygen schuer end sterck-gewapent schot,
 Niet yder voor hem selfs maer tot ghemeen ghenot,
^a Het welck sy inden nood des couden Winters vinden
 End deelen rond-om wt aen haer ghetrouwe vriden.
 Min noch meer dan oft waer' een vriendelijc bancket
 Welck yder op sijn beurt gheeft na der vrienden wedt,
 Op dat so d'onderling ghemeenschap werd gevoedet
 Gae menschen-haters vies, gae *Timon* half verwoedet
 Die liever laegst en sturft, dan dynes naesten hand

⁺Van Platonis de Republica,
ende Ciceronia de Amicitia.

^aTimon Misanthropus, om
syne onaerdighe
schouwigheydt ghenoeemt,
van een Boom vallende brac
t'been, stierf liever dan hy om
hulpe soude geropen hebben.

[Tot dijn hulp hadst begheert: wassch' af dijn vuyle schand]
 In d'Oceanischen vloed, end leere hier dat t'leven
 Dy niet voor dy, maer voor dijn naesten is ghegeven.
 Ghy die na d'Eeren croon met grooten yver jaegt
 'Doch midden op den wegh schier moedeloos vertsaegt,
 Ghedenckt dat d'edel Eer de purpur verwe slachtet,
 Die uyt de scherpe keel der visschen wordt becrachtet,
 Wt t'herte van de Zee, wt een ghesteeckelt huys,
 Al waer s'ontfangen wordt van enck'len schuym end bruys:
 Soo staet der eeren krans dien die ten eynde loopen,
 Door arbeyd ende moeyt, door sweet end bloed te coopen.'

+Tast aen vry sonder schroom dit groot acht voetigh
 Met sijn twee tangen scherp end dobbelen Panssier
 +Der Slanghen teghen-gift, dat t'hoofd by syne mage,
 Der ooghen wacker licht in't midden van t'lijf drage:
 Dat s'Winters sick begraeft, end met den Lenten tijd
 Den oever weer besoeckt, end gaet met grooten vlijdt,
 Den daghelijckschen cost in d'wtghehoolde clippen
 Daer't syne wooningh heeft, ergh listelijck beclippen.
 De plaetse sijns gheboorts is hem so liefghetal
 Dat hyse nimmermeer veranderen en sal:

+De durpel van sijn huys slijdt sijn gheheel leven,
 Ia wesend' altemet daer henen wt ghedreven
 Door s'Visschers wreedden boom, terstond daer wederkeert,
 Gheen ander Vader-land noch herbergh' en begeert,
 T'is sijn wieg' end sijn graf sijn leven end sijn sterven.
 So t'onvernufte rot haer soete vaders-erven
 'Met sulcken yver lieft, so vierighlijck na-jaeght,
 Ist wonder dat de mensch die't hoofd om hooge draegt
 Sijn lieven Vader-land daer in hy is gheboren
 So hertelijck bemint, end houdet wtvercoren?
 Ist wonder dat de mensch sich sonderlinck mis handt
 Verr' wt sijn eygen huys end hof te zijn verbant,
 Door wreede Tyranny sijns Vaders heerd te derven,
 End steeds in ballingschap gins *ende* weer te swerven?
 Ist wonder dat de mensch met allen will' end macht
 In synes moeders schoot sick weer te brengen tracht?

+Plin d. lib. 9.31
 Gesn. lib. 4. Hist. Pisc.
 +*Cancer sive Astacus*
Homar.

+Oppian.li. 1. elian lib. 8. c.
 23. Hist. Anim.

Met een gherechten toorn in sijn ghemoed verbolget
 Sijn wreeden vyand weer te vier end sweerd *vervolget*?
 Het harde Slaefsche jock, end s'dienbaerheyds gareel
 Van synen halse schudt? sick stelt in sijn gheheel?⁺
 Dit aerselende volck door t'wilde Meyr verdwalet
 Haer scherpe-tandigh heyr somtijds te samen halet,
 End wt ghemeener hand een vetter weyde soeckt,
 Elck een in sijn ghelid ten weghe sick verkloect:
 Maer t'Leger is so sterck van volck, so dick van leden
 Die over t'vochte zand in goeder orden treden,
 Dat d'enghde van de Zee haer brede vleugels weert,
 Die niet verswelghen can maer weer te rugghe keert,
 So datmen d'effen baen haer heyrtochts kan nasporen.
 Ghelijck der Cranen vlucht die van de heete Moren,⁺
 Oft *Strymons* coelen vliet, met haer land-vluchtigh rot
 De hooghe locht door-snijt, end s'Arends wreede slot
Atlantis grysen cop met stille becken vliedet,⁺
 In goeder ordeningh bequamen wind bespiedet,
 End t'cort weerloos gheslacht der Dwerghen gheeft bestand
 Wanneer t'storm-windigh weer door t'hoogh-gherughde land
 Met eene teghen-buy de voor-tocht comt bestoken,
 Haers snelle-treckend' heyrs slach-orden wort gebroken
 De reyse wort gestaect de hoop-man d'aftocht blaest,⁺
 End elc sijns ondancks sie stracks weer te rugge haest.
 Wie soude t'cloec verstand des wysen Creefts *vermellen*,
 End synen loosen vond te recht voor ooghen stellen,
 Hoe hy sijn lekker aes met erghen-liste vindt,
 End niet verwondert zijn hoe t'grof dier sulcks versint?
 De Oester t'vaste dack van sijn verglaesde schalen
 Te locht-waert opent om haer voetsel in te halen,
 De schalcken Creeft dat siend' haest een cleyn keyken bringht ⁺
 End met sijn cromme schaer in d'open schelpe sinckt
 De Oester metter veert haer scherpe deksel dalet
 Maer eylaes! te vergeefs de harde schelp toemalet,
 Het steenken haer beclemt end tusschen beyden sluydt,
 Dus blijft haer bloote lijf in den blyden Creeft tot buydt.
 Niet andere dan gelijc een Crijgs-held cloec van zinnen
 Een hoog-gevesten Borg of stercke Stad gaet winnen,
 Mids hy een voeder hout soft ander stijf belet

⁺*Strimon*, vliet in Thracien daer vele Cranen geduyrende de hitte haer houden

⁺Atlas, hogen berg in mauritanien daer vele Arenden nestelen.

⁺De Pygmei, dwergen ofte naenkens worden geseget tegen de Cranen te vechten.

Plin d.l. 10 c. 23.

⁺Oppian l. 2. de pis.

Behendich onder t'heck van d'open poorte set,
 End voor den swaren val t'gevlochten yser schoret,
 Vlugs met sijn moedig heyr ter Stede-waert inboret,
 End synen Standard bly op d'hooghe mueren plant.

'So raect wel groot gheweld door cloeck vernuft tot schand'

Maer siet hoe d'erghen Creeft somwylen wort betalet

[†]Door s'Veel-voedts oorloghs-treck, die listigh hem behalet

Daer hy aen d'holle rots neemt sijn onvrye rust,

Valt snel op d'harden rugh met eenen koenen lust,

End knelet hem wel vast met vele taye banden,

Hem d'adem-tocht verstoep door syne styve handen

So dat hy nu niet meer de locht intrecken noch

Wtgheven weder kan (de Visschen stedes doch

Door vrye wisselingh des adem-tochtes leven)

De Creeft aldus benart, wil sick te Zee-waert geven,

Maer tegen d'harde Clip wel vast benepen blijft,

Sick worstelende weert end groot geweld bedrijft,

Tot dat hy op het lest in sijne macht vercortet

Op't zand sijn heete wraeck, end moede leven stortet.

Als t'jonghe soghelinck wt s'lieven moeders borst

Het soete voetsel treckt end lavet synen dorst,

So suyght de Veel voet hier uyt t'crom verwelfsel gierigh

Den adem-loosen Visch: Als den Straet-schender vierigh

In't doncker onversiens wt eenen hoeck bespringht,

Den gast die overluyd het vrolijk deuntken singht

Des sorgheloosen wijns, end hem ter eerden vellet,

In s'doodes droeven stand den armen mensche stellet,

Om sijne rijcke bors end maeltijds blyde cleed

Te crygen t'synen will' end wreedden roof ghereed.

^aGhy siet op seecker oord dees stijf-gehuysde dieren

^bSo dapper ende snel langhs d'harden oever stieren

Haer veel-gevoete lijf dat d'alder vlugsten man

Selfs haer gheswinden loop niet achterhalen kan.

De Bootsman onversaeght heeft somtijds moeten bouwen

Op d'Indiaensche kust een dichte schandts van touwen

^cNu met een platten riem, nu met een scherpen cloet,

Op schild-wacht moeten staen, end wesend' op sijn hoed

[†]Idem ibid.

^aArist lib. 4. Hist. anim. c. 2.

Plin d.lib. 9 c. 31.

^b*Hippeessive Hippeis.*
Equites.

^cLins. Reys. c. 48.

Dit sterck-gewapent volck cloeckmoediglijc bestryden
End van het scherp gevijt der Creeften sick bevryden.

Oock voor de *Stekel-Crab*, die groot en sterck van lijf

^aMet haeren scherpen rugh end twee voor-tengels stijf

^bEen vreselijcken strijd den Visschen gaet behanden,
Eers' haren ouden schild end half-versleten tanden
Aflegh (want s'alle jaer in't groeyende saeysoen
Een nieuwen wapen rok end stercker aen moet doen)
Om haer schelp-loose lijf met voor raed te besorghen,
Het welc s'een wyle tijds houdt inden grond verborgen
Half leef-loos, sonder spijs end allen hinder vliedt,
Te wijl haer swanger lijf het oude cleed wtschiet,
End met een nieuwen roc haer bloote huyd omtrecket:

Is met den eersten teer end dunnekens bedecket,
Maer tot een harden schild in corten tijd verstijft,
Waer mede sy weerom het oud geweld bedrijft.
Ghelijck de Medecijn sijn krancken gaet bereden
So lang de heete coorts door-brant haer moede leden,
Te spenen haer van spijs tot dat de quade vocht
Welck in het dorre bloed een sulcke quale wrocht
By na verteert is end al-te-met ontvliedet,
Te nutten goede spijs dan wederom ghebiedet,
Op dat hen t'swacke lijf met nieuwe cracht versterck.
So gaet dees wyse Crab in hare kraem te werck,

End eerst met vochtigh zand haer crancke lijchaem voedet ⁺

Tot dat in t'nieuwe cleed haer oude cracht vergoedet.

Is tot des wijsheyds merck van d'heydens eer ghebracht

In d'Ephesiensche Kerck, de Vrouwe van de Iaght,

Het wijd-beroemde Beeld, om haren hals ghehangen. ⁺

'Com'ongerechtigh mensch com, geef dy hier gevangen,

Legh af t'is immer tijd, der zonden oude cleed,

Laet al dijn boos bedrijf dy eenmael zijn verleedt,

Speen t'herte van het quaed, wil d'ouden mensch vernielen,

End hongere te recht na d'heylsaem spijs der zielen,

Met s'G'rechtigheyds panssier dijn naeckte borst becleed,

Met Waerheyd dy omgord', end tot den storm ghereed

De Helm der Saligheyd dijn crancken cop beschutte,'

^aOppian li. 1 Aelian lib. 9.
c. 43.

^b*Pagurus. Crampela ou
Squaranchon.*

⁺Rondel lib. 18. 12.

⁺Van Diana van Ephesen

End s'Vredes styven schoen dijn gladde voeten stutte,
 Grijp' aen t'weesnydend Sweerd van Godes heyligh Woord,
 End met s'Ghelooves schild dijn slinck' arm sy gheschoort,
 Om t'vierighe gheschut des boosen af te weeren.

^aMen siet ooc ergens waert dit *Crabbeken* verkeerem

^bTeer ende dun van schelp bysonder op den steert,
 Dies het voor s'Zees gewiel end harden stoot verveert
 Gaet in een leghe schelp sijn krancke lijf herberghen
 End voor den swaren voet end grypend' hand verbergen.
 Dit toegeeygent huys bewoont het sonder huyl,
 Want hem is ingheruyt int door s'meesters laetste uyl,
 Wel wetende dat t'recht de goederen verlaten
 End meesterloos, hun gheeft dies' allereerst aenvaten.
 In dees ontleende wiegh sijn teere kindsheyl slijt,
 Leeft in een-selleken, als eenen Heremijt,
 Maer groeyende te met van lichaem end verstande
 Verhuyst in ruylmer cluys, de keure van het strande.
 Men heeftse meenighmael sien voeren wreeden strijd
 Om een ghevonden schelp met steken ende ghebijdt,
 Tot dat de swackste t'veld verlatende wee-moedigh
 Van blooder schaemten vliet, end d'overwinner spoedigh
 Het tege-teken plant end synes vromheyls loon
 Behoudt t'verlaten huys van eene *Purpur* schoon,
 Oft wtghestorven dack van *Strombi* hard gheslachte,
 Oft daer vrouw *Venus* mede de Zee te cruysen plachte.
⁺Weerd der steen hoopen loos, der dooden wreede gast,
 Wiens leven met de Maen steeds mindert ende wast,
 Hoe dickwerf hebben wy al spelend met dijn toorne
 Sien breken in 't gevecht dijn hard-getanden hoorne?
 Hoe dickwerf hebben wy doen rennen gins end weer,
 Nu voor nu achterwaert dijn nypende gheweer?
 Wie heeft dijn beenen schild end averechtsche scharen
 So konstelijck bepleekt met so verscheyden blaren?
 Wat aerdigh Schilder heeft dijn aengheboren cleed
 Met Marmer nu verciert met Iapsis nu becleedt,
 Nu Camelot geverwt? wat Smit heeft dyne tanghen
 Som glad, som scherp ghevormt, som met stijf hayr bevanghen?
 'Der menschen slimmen ganck end leven hy vertaelt,
 Die op dijn krommen rug de ronde Weereld maelt.

^a*Cancellus Bernarnd li hermite.*

^bArist li. 5 c. 15 de ani.
 AEliau. Hist. anim. lib. 7. c.
 31.
 Oppian d.l. 1 Rondel. de
 Piscib. l. 18. c. 11.

⁺Van Venus Schip siet beneden in de Schelpen,
 [Nerna]

Een Weereld vol ydelheids, vol valscheys, onghestadigh
 Een Weereld vol nydigheids, vol tweedraghts, onghenadigh,
 Wiens doen van dag te dag van quaed tot erger keert,
 Wiens schole claer bedrogh end leugentale leert,

^aWiens handel is verwert, end wandel slimme banen,
 Wiens liefd' is maer een schijn, end wijsheyd enckel wanen,
 Wiens schoonheyd is een roock, end gunste maer een bloem,
 Wiens sterckt, is een broos riet, end eer een yd'len roem
 Cort om des Weerelds eer, sterct, gunste schoonheyd, wijshyed,
 Liefd, wandel, handel, school, end al t' doet datmen wijs seydt,
 Zijn weerdigh hondertmael end hondert elcken dagh
Heracliti gheschrey, end Democriti lach.'

^bComt herwaerts aengheroldt het voet loos *Yser Vercken*
 Oft *Zee-castanie* scherp, op syne schichten stercke,
 Die in sijn dunne schelp dicht aen een zyn ghelijft,
 Waer op't sijn ronde lijf snel over weghe drijft:
 Dies vindtmense doorgaens de steekels afghesleten.
 Zijn binnen sonder vleeschs, vol saps, hier voortijds gh'eten
 Tot s'tafels eerste recht: haer scherp-geprickelt huys
 In twee gheclooven, end ghedaelt in't soute bruyt
^cStracks weder t'samen trect end vast in een gelyvet
 Sick wentelende frisch ter Zee waert henen dryvet.
 O schepsel al te vremd, o wonderlijck ghediert,
 De Stiermen wel-bedacht heeft na dijn konst gestiert
 Sijn breed gevleugelt hout end voor de wervel winden
 Met anckers trou versien, met cabels leeren binden.
 Heeft na dijn wetenschap end dijn voorsichtigheyd
 Sijn holl' end ledigh Schip met ballast swaer beleyt,
 Voor't ommeslaen bewaert, voor't tuymelen behoedet,
 Segh o weer-kondig Dier, hoe hebstu dit bevroedet?
 Wat Sterren-kijcker loos, wat Almanach dy leert
 Den swaren storm voorsien? end op de vochte eerd
 Dijn stekels neer te slaen, end voor t'geweld der baren⁺
 Dijn licht' end ronde lijf met keyckens te verswaren?
 Als in't blom rijcke veld de honigh soecker vroed
 Voor d'hoogher winden slach end somer-buyen vloed
 Der cleyenster steenkens een in sijn teer voetkens draget

^aHeraclitus ende Democritus
 twee Philosophen, die
 beweende end dese
 belachede gestadiglijc
 d'ellende ongevallen ende
 ydelheden des Werelds
 Oppian li. 2. de pisc.
 Plin. d.lib. 9 c. 35
 Gesn d lib. c. 31.
 Rondel. lib. 18 c. 29.
^b*Echinus sive Erinaceus*
marinus. Herisson, ou
Castaigne de Mer.

^cElian lib. 9 c. 47.

⁺Idem lib. 7. c. 32.

[End sick door d'ydell locht sond'r eenigh hinder waget.]
 'Du leerst den vromen mensch sick wapenen met vlijt
 In s'weerelds woeste zee voor cruys end harden strijd
 Met een voorsichtigh hert, end een stand haftigh lyden,
 Dat s'boosen storm hem niet van t'rechte pad doe glyden:
 Dat hy den scherpen tand end hatelijck gheblaf
 Des boosen laster monds, sal wijslijck keeren af
 Mids wt een vreedsaem hert aen t'Eeren-schip te reeden,
 End met oprechte deught sijn wandel te becleeden.'
 Du thoonest dat du bist so wel van cloeck verstand
 Als vant ghedaent ghelijck den Egel van het land,
 In wiens verburghen hol veel gaten zijn te vinden
 Na t'Oost, Zuyd, West end Noord, die't na de mond der winden
 + 'Hitt' oft coud blasen sal toestoppet oft ontslyt.'
 Die in den rijcken Herfst sijn Winter-cost vry-buyt,
 End synen heeckel-rugh, met menigh druylf vereeret,
 + Den luyaerd wercken end den quist-goed sparen leeret.
 Siet hoe die effen Schelp sick konstelijck vergaert
 + Van beyde zyden t'saem, met haren mond gheschaert,
 De schoone Sleutel-raecks, den Lick-steen van de vrouwen,
 Die s'eertijds plegen veel tot sulck gebruyck te houwen,
 Want s'op haer gladde lijf gheen vuyligheyd en lijdt,
 Niet lichtelijck en breeckt, noch oock de kleeren slijdt.
 Is t'*Porceleyn* ghelijck, door ghenere handen den konste
 Geplaestert noch gevormt, maer wt s'*Naturen* gonste
 Den menschen toegheschickt end tot nut med-ghedeelt
 Want t'stof daer van bereyt veel boose qualen heelt.
 + Een vreselijck Tyran had door sijn wreede boden
 T'out-mannen d'Edel Ieught in Griecken-land geboden
 Maer t'snelle vluchtig Schip werd van dees Schelp ghekeert,
 Dies is sy tot een danck vrou *Venus* toevereert.
 O Schelp verlostet trouw, wat geest heeft dy ghedreven
^aDoor sulck een wonderdaed te hoeden s'jonckheyds leven?

+Plutarch de indust. anim.

+*Plin. lib. 32. c. 1.*

+*Concha Veneris, Murex, Mutiano. Matriculus Ennio La Proce Laine.*

+Idem lib. 9. c. 15.

^aVant wonderlic Vischken, Echeneis ofte Remora, dat is beletsel ghe-naemt Eolus eertijds Coninck der seven Eylanden na hem Eolia genaemt Schat-meester der winden gemaect, om dat hy in sijn land eerste seyl vinder, ende een weder-wys man was.

Of voedstu t'cleyne Dier, dat ons des grooten Heers,
 De groote macht alleen meer dan des stommen heys
 Oneyndelijck ghecriel oogh-schynelijck doet blijcken?
 Der winden strenge Vorst wt alle s'Weerelds wijcken
 Vergadere te hoop sijn schrickelijck gheweld,
 Laet s'ebben fellen stroom, oft vloeds gewiel versnelt
 Met een ghemeene hand het snelle Schip becrachten,
 Dat menig stercke Slaef met onbedwongen machten
 Sijn langhe riemen bruyck', end na sijn adem hijgh'
 Dat hem t'sweet overschud, dat hy stael' handen krijg',
 So du dijn teere lijf slechts voor schips-steven vellest,
 Oft achter aen het roer dijn effen schelpe stellet,
 Het sal stracks stille staen, end sijn gheswinden vlucht
 (Spijt Zees verwoeden storm, end bassen van de lucht,
 Spijt Oosten-wind schud-clip, end Noorden-wind schip-breker,
 Spijt Westen wind baer-storm, end Suyden-wind nat-leker,
 Die yder hier om t'eerst sijn grammen moed wtstort
 End t'schips wegh op een uyr een heele dag reys cort,
 Spijt d'opgeblasen mond van alle wervel-winden)
 Salt du op eenen bodt met dynen toom inbinden.
 Ghelijck m'het Spaensche Paerd, welck d'heete spore vliedt,
 End over t'effen veld den wind te voren schiet,
 In sijne snelste vlucht met een ghebidt opschortet,⁺
 End t'weder-spanigh hoeft na eyghen will' incortet.
 Oft als de stercke Droes eertijds den vollen loop
 Van een vier-paerdigh krat cort op end over hoop
 Door synen stouten erm cost dwinghen ende schutten.
 Het Boots-volc heel verbaest door t'onversienig stutten
 Den hoogh-gebulten schoot des wyden seyls wtviert,
 Hijst op de breede fock, t'roer gins end weder swiert.
 De golven peersigh-wit nu s'Hemels voute treffen,
 End met haer hoogen rug het bevend' hout opheffen,
 Nu storten steyl om leegh tot in der hellen poort,
 De Zee met vele zeen bestoockt het hoogher-boord,
 Der taeckelen ghehuyl, t'ghecrack der steyle masten,
 T'getrommel van het den des spriets gebogen lasten,
 End t'hard-neckigh gheroey met allen niet wtrecht,
 Het Schip blijft even vast betoovert end ghehecht.
 Niet anders dan als of de scherp-ghecromde haecken

⁺Van desen stercken
 Campioen, Polydamas, siet
 Pausan

[Van hondert anckers swaer met hare neusen staecken]
 Thien voeten in den grond end t'schip strack hielden staen,
 Soo dat het gins noch weer met vloed oft wind kan gaen.
 Oft als een Eschenboom hoogh in de locht verheven,
 Wiens wortel wtghespreydt sick na de Helle gheven
 Het vyandigh ghetergh van den Noord-westen wind
 Stevast in t Haeghsche-vosch bespottet end verwint.

⁺Seg o Schip-toveraer, t'sy du bewoonst de schelpen,
 De langhe Pricke vist, oft dy sijn weetst te helpen
 Met dyne vinnen scherp, oft dat ghy al ghelijck
 Van form verscheyden zijt, van crachten even rijck:
 Hoe derftu onbeschroomt dyn cleyn teere lenden
 Sond'r eenigh meerder hulp-roeck'looselijcken wenden
 Strack teghen't hard gheweld des Hemels, Lochts end Zees,
 End meen'gen stercken arm? o Dierken sonder vrees,
 In welcken hoeck dijns schelps weetstu soo fraey te berghen
 Dit wonderbaer-geweyr, welck koenelijck dert tergen
 Den vreselijcken Toorn van yder Element?
 Wie heeft dees eygenschap in dijn weeck lijf gheprent?
 Waer voedstu t'ancker dat soo haestelijck kan toomen
 Der Schepen vlieg-getouw in d'allersnelste stroomen?
 Waer haelstu t'werck-tuygh sterck, waer crijghstu dese macht,
 Die alle wercken breeckt, end alle cracht vercracht?
 De boote mensche soud' hier villicht mede spotten
 Ten waer d'ervarenheyd, meestersse van de sotten,
 Ons dese wonderdaed soo dickmael had verthoont,
²End dat dees groote cracht in een cleyn Vischken woont.
 Hoe wel de cloeckste man niet recht en kan beseffen
^bDe groote heymeniss' end ware reden treffen
 Die ons noch onbekent in haer beginsels blijft.
 Aldus de *Slaper rock* des Hang'laers erm verstijft,

⁺Van de bekende cracht
 deses onbekenden vischs
 Plin. d. c. 25.
 Elian l. 2. c. 17.
 Rondel lib. 15 c. 18.
 Scalig . 218 exerc. contra
 carda Linsch. D.l.c. 48.

²[Tropedo, Dormileuse,
 Visch de Roch gelick,
 verdooft de leden diese
 aenroert. Oppian l. 2. de pisc.

Van t'Serpent Basiliscus.
 Elian. de anim. lib. 2. c. 57.

Vande cracht des
 Magneet-steens, Lucret. lib.
 6. de Nat. rer. Fracast. lib. de
 Sympath. et antyp. c.7 Pallas
 s'wijsheyds Godinne, maget,
 quam ghewapent wt Iupiters
 cop. Van de eygenschap des
 Zee Compas, Scal. adv. Card.
 exerc. 37. 102 et 131. Plin.
 lib. 37. c. 4. Ioach Cani.
 Medit. Hist. l. 4. c. 31]

^b*Verhael van sommige
 verholen wonder-wercken
 der natueren*

De wreede *Basilisc*. met sijn ghesichte doodet,
 De *Seyl-steen* wonderbaer het Yser tot sick noodet,
 Ia eenen ys'ren *Rinck* door desen steen verweckt
 Een andren tot hem haelt, die oock een derden treckt,
 De derd' een vierden vint, daer noch een vijfde' anhaket,
 End ongheschakelt elck een ronde schakel maket
 T'saem sonder lijm gelijmt, t'saem sonder knoop verknocht,
 End sonder s'menschen werck een keten fraey ghewrocht.
 Doet liegen t'cloeck vernuft welck voor een regel stellet
 Dat t'swaer wt d'ydell locht sick na beneden vellet.
 Men smelt' in eenen gheest so vele gheesten wijs
 Als *Pallas* reyne borst opdt sooghd', end met haer spijs
 Tot vollen ouderdom in hare school' opvoede,
 Dat hy my, so hy can eens sekerlijck bevroede,
 Hoe t'levend-dood *Compas* van den Seyl-steen geleert
 Steeds na den Noorder-Pool sijn scherpe naelde keert:
 Des Stiermans trouwe hulp om door d'asure vloeden
 Sijn waghelende Schip al blindelings te spoeden
 Wt t'Oosten na het West, wt Zuyden na het Noord.
 Hoe d'wonderbare macht des Seyl-steens wordt verstoort
 Van t'heym'lijck tegen-weyr end ongetemde crachten
 Des rijcken Diamants, als t'yser te vercrachten
 In't midden is ghestelt, stracks elck om t'seerste vrijdt
 D'een tegen d'ander vecht end s'and'ren liefd benijdt,
 So dat sy geen van beyd' haers herten lust ghenieten.
 Wordt hy met loock besmeert sijn deughd sal heel vernieten,
 Tot dat hem t'bange hert weer sy met wijn ghelaest.⁺
 Met dierghelijcke cracht is wonderlijck begaeft
 Des hael'lere cromme telgh', om sekerlijck te ontdekken
 De schatten die wt d'eerd de gier'ge menschen trecken.
 Den grysen *Ocëaen* wt sijne soute kruyck
 Door s'aerdrijcks dicke lijf met een verholen luyck
 Der glas-Rivieren sprinck ghestadighlijck begietet⁺
 Die elc haer claren stroom weer na haer vader schietet.
 Het harde Steen-gebergt, welck door de wolcken hoog
 Sijn groene cruyn verheft, doet ons het vremd *vertoog*⁺
 Van Schelpen fraey gevormt, van visschen heel gelijcke,
 Van Vorsschen na-ghebootst, die in sijn lenden rijcke,

⁺Ibid. van de cracht des
Geluc roedes om t'goud
wijsen.

⁺Ecclesiast. c. 1.

⁺Alexand. ab Alex. gen. dier.
l. 6. c. 9

De konsteners Natuer van alle eeuwen baert,
 End tot haers Heeren lof in 't heymelijck bewaert
 Sind een verwerden clomp in Weereld is verwandelt,
 Oft sind de Sund-vloed t'Meyr met d'eerd dus heeft verhandelt.
 Wie heeft doch oyt te recht dees wonderen verstaen,
 End' al t'verborgen werck des natuers ondergaen?
 Wie isser van verstand so waen wijs, so vermeten
 Die Gods werck sonder God ten vollen af wil meten?
 Wat denckstu sotte mensch met dyner zinnen boor
 Des hooghsten daden al te gronden door end door?
 Aengaende my, ick weet dat d'hoog-geleerde mannen
 Met haer scherp-sinnig spits wel een'ge reden wannen
 Wt al de wond'ren groot van t'schoon-vercierde Rond,
 Maer hebben nimmer, die so vastelijck ghegrondt
 Dat sy des menschen geeft van allen twyfel vryden:
 Iae of zij't conden doen so moeten w'in't belyden
 Van yder wonder-werc des grooten werck-mans eer,
 Die elck sijn wercking geeft noch loven langs so meer;
 'End mercken rechte voord, dat de gheringste dinghen
 Wel groote crachten voen: de crancke: stercke dwingen
 End datter niet so cleyn noch so veracht en niet,
 Waer door men altemet sick niet verachtert siet.
 Gelijk dees trage Sleck den snelsten vaert der schepen
 Met hare tonghe schort, end aerselincks kan slepen,
 Also de wyse-Man (ist niet een cleyne saeck?)
 Door sone soete tael end vriendelijcke spraeck
 Den allerfelsten moed, end heetsten toorne swichtet:
 De tonghe dickwils meer dan wapenen berichtet,
 De tonghe t'steenen hert tot medelyden weckt
 De tonghe t'wilde volck tot een Ghemeente treckt
 Also de ionge-ieught, terwijl sy vlytig handelt
 Der warer deuchden school, end d'eeren baen verwandelt,
 In't midden hares loops wordt lichtelijck verkeert,
 End van den rechten wegh (God betert) afgeweert.[?]

^aDit is *Sint Jacobs Schelp*, die als de strenge coude
 Het water overwelft, end d'aerde doet verouden
 Met meenigh gryse hayr: oft als de Sonnen-brand
 De vette landen klieft, end *Ceres* geel'we hand

⁺In een maend s'Bouwers huys voor t'gantsche iaer besorghet,

^a*Pecten Coquile de S Iaques*

⁺Plin. d. lib. 33 et l. 2. c. 3,
 7.
 Rondel. l. 1. C. 11. de pisc.
 Ceres, Godinne der
 Landbouwinge by den
 Heydenen, om dat sy het land
 te besayen mayen ende brood
 te baecken leerde, den wilden
 menschen die cruyden ende
 Eyckelen aten.

Haer kammigh huysken steeds in't hert des Zees verborghet,
 Oft in een holle rots voorsichtighlijck versteeckt,
 Daer d'opgeswollen stroom haer ruste niet en breeckt,
 Noch hare lichte schilp langhs d'harden oever rollet,
 Oft den Noord-oosten wind haer coude leger stollet.
 Maer als de swanger Eerd haer boesem ruym ontsluit
 Den Hof met blommen fraey verjeught, t'veld met groen cruyd,
 De boom met vruchtbaer sap begordt sijn bloemen
 Waer van *Pomona* schoon na t'lieflijk fruyt vergaret
^cHaer calen Bruydegom *Autumnus* tot een gift,
 Die baer-voets in de Pers triptrappend, t'soet vergift
 Der Druyven steel sorgh sap tot een born doet leken,
 Dan comt dees wyse Schelp haer hoestken boven steken,
 Met eenen grooten lust na t'stille weder haeckt,
 End op de slechte Zee haer slappe lijf vermaeckt.
 Als een volck-rijcke Stad langh duyriglijk benouwet.
 Door allerley geweld, door hongers nood verflouwet,
 Ten lesten wordt verlost van s'Vyands wreede hand,
^dVan s'hongers scherpe sweerd, van sulcken droeven stand,
 Stracks d'overbleven schaer haer stem om hooge ryset,
 Den overwinner God met danckbaer herten pryset,
 Beyd schamel ende rijck, eel, oneel, jonck end oud
 Op't marckt-veld ringhs gewijs een blye reye houdt:
 So dese Schelpen oock so saen de banghe win-teer
 Na t'Noordsche *Sembla* schampt, end de ghestrenghe Wind-heer
 Sijn snelle posten weer na t'coude *Ysland* sendt,
 De *Zee-vooght* effens vloers sijn peerse koetse mendt,
 Gaen in een groot ghetal met opghesloten schelen
 Als dansende van vreught door t'sachte marmer spelen
 Aldus de wyse-Man den tijd wel gade slaet,
 'Is nu de vreught in huys, de droef heyd buyten staet,
 Die sal sijn bly ghemoed niet al te hoogh op halen,
 Dees sijn bedruckte hert oock niet te leeghe dalen.'
 So yemand syne hand voor dese schelpe biedt
 Sluyt stracks haer platte huys, end haren vyand siet.
 Der menschen tafel-vriend, de heerscher aller huysen,
 Den onbeleefden gast die nimmer wil verhuysen,

^cSo hebben sy oock *Pomona*
 de Fruyt-Godinne, vrouwe
 van *Autumnus* (om dat in
 den Herfst de Boom vruchten
 rijp zijn verciert.

^dWinter is den win teer, om
 dat hy t'gewin verteert, oft
 wind-heer om dat de wind
 alsdan heerschet.

[Die s'nachts sijn weeldigh rijck in doncker hoecken houdt,]

[†]De vyand onser rust, het Coren-diefken stoudt
 Ginck langhs den oever kant sijn radde lijf vermaken,
 End snuffeld' om end om waer aen den kost te raken:
 Vindt hier een leghe hut, daer een gesloten cell',
 Hier dees half open Schelp daer't sijn teer baerd'ken snel
 Heeft gretigh aengheset end muylken inghesteken,
 Om met schijn scherpen tand de spijs daer wt te breken.
 Maer siet, de Vanger wordt hier self ghevangen, hoe?
 De Visch wort het gewaer, staet sijn dack-venster toe,
 Grijpt d'openbaren dief, end op de plaetse doodet.
 'Leert, Geerne-gasten, leert, die veeltijds onghenoodet
 In menigh rijke huys om t'lecker slempen dringht,'
 Dat sulcks u groot schand end schade mede bringht:
 Ghy gulsigh Buyck, ghy Vraedt, ghy Drinck broer dit bedencket,
 Die t'saem u ziel, u goed, end u ghesondheyd krencket.

^aDie Schelpen circkel-rond sijn al van eender aerd,
^bHoe wel dees wit, die swart, met silver die door-aert,
 Dees schoon ghemarmert sijn: hoe wel die langhs de stranghen
 Int zand verspreydet sijn, die aen steen rotsen hangen,
 Dees in't slijck, die in't wier haer somer-legher houdt.
 Doch sy haer altegaer verberghen voor de coud,
 Gelijck sint Jacobs Schelp, so lang de Noorde-winden
 Met een ghelassen boey de snelle vlieten binden,
 Maer wederom so saen als de vergramde Zee
 Door een Suyder coelt ghestellet is in vree,
 Stracks langs den marmer-vloer haer ronde Schelp wtrusten,
 End in den Sonnen schijn het coude lijf verlusten.
 Gelijck een jonge Bruyd met hare Maeghden schoon
 Al pronckend' henen treedt nae haren fraeyen throon,
 End als d'roode Roos met s'hemels nadt bedouwet
 Na d'herten Sonnen-strael des middaghs haer ontvouwet:
 Dees Vischkens even eens haer schelen open doen
 End met den sachten wind na boven waert sick spoe'n
 D'een schelpe plat in Zee, end d'ander opgheheven
 In plaetse van een seyl, die haer van vers siet sweven

[†]De Muys om haren leckeren
 honger van dese Schelpe
 ghevangen.

^aElian l. 14. C. 12. den ani.
^b*Chamae sive Hiatulae*

Langhs t'Cristalynen veld, een vlote meent te sien
 Van menigh duysent schip die voor hem henen vlie'n.
 Gelijck men onlangs sagh veel duysent seylen trecken
 Na t'vette Vlaenderland, end d'heele Zee bedecken
 Met snel voord-vliegend' hout, dat in sijn lenden draegt
 So men ghy dapper held end Crijgs-man onvertsaegt,
 Begeerigh, met geweld het Spaensche jock te breken,
 Het Vaderland te vryen, haers Vaders dood te wreken,
 End met ghemeyner hand het wreed Marraensch ghespuys.
 Ov'r het Pyreensch gheberght te jagen weer na huys:
 Op dat d'In-heemschen Crijgh met de Crijgh-stichters eynde,
 End God van boven ons een goeden vrede seynde,
 Dat t'arme Nederland niet eeuwichlijck en blijf
 Der vremdelingen roof, vecht-school' end tijd-verdrijf,
 Noch t'bloed des Ambacht-Mans, end sweet der Acker-lieden,
 Den Ruyter oyt tot spijs, tot voeder t'Peerd gedieden

^aBeschout dien krommen Schild van t'allertraegste beest,

^bDat altijd blijft in huys, reyst nochtans allermeest,
 Van t'land in't water daelt wt t'water weet te landen
 So crachtigh van ghebit, hoe wel berooft van tanden
 Dat het een harde Schilp, jae steen tot stof verbrijst.
 Men vindtse daer de Son wt haer slaep-camer rijst
 Die met haer ronden rugh een heele hutte decken,
 End op het roode Meyr een ruyme schuyte strecken,
 Den Visscher Arabiaen: oncostelijck ghebouw
 Voor s'Hemels swaren storm end waters slach getrou
 Veel stercker dan by ons de vrecke Coopman styvet
 Een Schip van menigh boom, end sick te Zee-waert dryvet
 Om wt een vremd ghewest sijn coopmanschappen dier
 Te brengen in het land: Veel dichter dan men hier
 Den Schalien-decker stout van hondert duysent leyen
 Het scharp-gebulte dack siet dichten en paveyen
Neptunus grauw gheslacht die langhs de soute kusten
 Meer op den scherpen boord dan een sacht bedde rusten
 Dit sterck-ghehuysde Dier behendighlijck verrast
 Daer't door den stille vloed met sijn rond huysken plast:

^aArist. lib. 8 c. 2 de anim.
 Plin lib. 6. c. 12 et 24. l. 9. c.
 10.
 Elian Hist. Anim. l. 16. c. 17.
^b*Testudo Marina. Tortue de
 Mer.*

+ Vlughs duykelend' in Zee sijn breede schelp omkeeret,
 De schild pad spille beent, end worstelend' haer weeret
 Door 't snel-ghetuymel grijs om haren ronden schild
 Te beuren weer om hoogh: eylaes! het vele schilt,
 Want s'in des visschers boot met bylen wort geslachtet.
 Waer in sy haers gelijc de land-Schilpadde slachtet,
 Welck in het groene dal de jonghe Herder vindt,
 Die in't oubolligh dier verwondert, het begint
 Te wentelen rond om, end sijn gheplekten rugghe
 Ter aerden neder worpt, t'ghedierte traegh end lugge
 Na het verlooren land met aller crachten treckt,
 Buyght syne styve knyen end traghe voeten reckt
 Doch alles te vergheefs, slechts d'ydellucht gheraket,
 End met sijn moeylijck werck des Schapers oogh vermaket.
 Oock spelend' op het ruym met haren rug om hoogh,
 Der Sonnen heeten strael verbrandts' end maecktse droogh,
 Dan moeten sy gestaeg haers ondancks boven dryven,
 End in des visschers macht end scherpe haken blyven.
 Haer afghecapte hooft niet lichtelijck en sterft
 End houdet sijn ghesicht, indien haer yemand derft
 Voor d'opghesperden beck de bloote hand wtstrecken
 Sal s'om het fel ghebijt wel haest te rugghe trecken.

+Der oogen hellen glants wierdt voortijds veel gheacht
 End als een rijcke Perl' in baggen schoon ghewracht,
 Tot costelijck cieraet van t'Edel vrou-gheslachte,
 Die m'haer tot eene gift den eersten morghen brachte.
 Stout Borger van de zee, traeg Pelgrim van der eerd,
 Der menschen oude vriend, du leerst dat eyghen heerd
 Is goud end silver weerd: du leerst de deugh-saem vrouwen
 Te blyven steeds in huys, end haren vloer te trouwen.

^a De Beelden-snyder vroed dat eertijds heeft vermeldt
 Die onder haren voedt had dynen schild ghestelt.

^bHoe? soud' ick desen Schild met d'Ossen-huyd bedecket
 Die schynet heel end al daer over heen gherecket,
 Vergeten in mijn Dicht? het voor-beeld van de Luyt
 Die menigh droeve hert verquickt met soet gheluyd?
 Het was van desen Schild dat d'Hemels-bode moedig

+*Oppian. l. 5. de pis.*

+*Elian lib. 4. c. 18.*

^a[Phydias schilderde Venus
 met een Schildpadde onder
 de voeten.

Plutarch. Li. de Iside.]

^b*Testudo Mercurialis. Tortiue
 Mercuriale*

Met sijn ghewieckten hoed end sijn hiel-vleugels spoedigh,
End twee-gheslangde roed, het lieffelijck ghebeent
End allereerst vorm van sijn Lier heeft ontleent.

^aDoen d'water-rijcke *Nyl* met sijne natte ermen
T'Egyptische dorstig land jaer-tydigh had ontfermen,
End met een vruchtbaer slijm wijd *ende* breed bedauwt,
End in sijn oude cleed sijn lichaem weer benauwt,
Ginck *Mayae* sone sick door t'vochte veld vermaken,
End met sijn gulden staf so hier so daer aenraken

^bT'ghedierte door den nood des hooghen vloeds versmacht,
Maer heeft op dese Schelp voornamelijck gheacht:
Wien van den gier'gen tijd de huys-heer was gesleten,
End t'binnen-lijf gheheel tot op drie sen'wen gh'eten,
Die door de warme locht end Sonnen-strael verstijft
End effen wtghereckt, elck eene snare blijft.
Dit wtghestorven huys end sterck ghewelfden keller
Met sijn Slang-roed geroert gaf *een* geluyd veel heller
Dan in het hol gheberghet end groen becleede dal,
Als haer de fluyter *Pan* lief lockt met droef gheschal,
Vrou *Echo* d'ouw Clappey die sonder tonghe spreket,
End maer het leste woord van sijn clagh-lied afbreket
Dies heeftse s'Hemels-Post genomen stracks tot hem,
End konstelijck ghepaert met syne soete stem
Het bevende gheclanck, van hare luyde snaren.

^cWaer med' hy t'wreed ghediert tot hem-waerts gaet vergaren
Des fellen Leeuws ghebrul, end s'Beyrs grim legghet neer,
Het wilde Swijn ontsteelt t'vernielende gheweer,
Den snellen Gryphioen cort-vleugelt sijne pennen,
End kan t'onnoosel Schaep den wreeden Wolf ghewennen,
De Bosschen booghen doet haer groen ghebladen cop
End locket neder-waert der hoogher Berghen t'sop.

^dDit Schepsel onvolmaeckt, inwoonder van de Clippen,
De *Netele des Zees*, op hare styve lippen
End over t'gladde lijf een schadelijcken brand
End heete cole draeght, die op de stoute hand

^aNylus, vermaerde Vliet
door Egypten vloyende
bevochticht alle jaers, het
waterloose land.

^bMercurius, sone van Iupiter
ende Maja, der Goden Tolck
ende Bode, God der
welsprekenheyd, met
vleugels aen hoofd *ende*
voeten, een Slang-roede in
de hand: om dat hy sijn volck
goede wetten gaf, sijn gheest
ende tonge veerdigh sijn
welsprekendheyd crachtigh
was.

^cEcho, *dat* is den galm
Pansvrijster om dat de
stemme weerklinct als de
Herders inde Bosschen ofte
Bergen singen. Arist. l. 5. de
anim. c. 16. et l. 8. c. 2. Plin.
d. lib. c. 45.

^d*Vrtica Marina, Cnide.*
Hortie de Mer. Cul d'Asne.

⁺[Een vier'ghe bleyn' ontsteeckt, als in de warm-moes hoven]

⁺Het cruyd'ken Roer-my-niet, een vier niet om verdoven
In sijn groen bladen voedt, oft als in't soute veld

⁺De Rupse van de zee, als die van d'eerd ghestelt,
Met jeukerigh vergift den ermen Visscher brandet,
So hy haer heete lijf oft langhen steert behandelt:
Dees Netel'insghelijck des Visschers vyand hiet,
Want soos' een crommen hoeck oft scherpen aelger siet
Stracks eenen vuylen stanck wt hare tanden luchtet
Waer van t'ghevlimde volck met ylen henen vluchtet,
End s'Visschers hoop bedriegt. Dit plant ghedierte cleeft
Aen eene steyle Rots, oft somtijds liever sweeft
Mids onder t'vlotend wier daer d'onbedachte Visschen
Aen syne heete huyl haer schurft lyven wisschen,
End vanget so sijn aes. Soo t'werdet achterhaelt
Verschietet syne verw', end rasch te gronde daelt.

⁺Men vindter veelerley, een soorte goed om t'eten
Van binnen groen van Visch end op de steert gespleten,
Een ander, op het hooft der Purpur schelpen aerdt
Wiens langh' end blinckend hayr een purpur verwe baert.
Als dit wanschappen Dier met quaed doen sich generet,
Door sijn fenynigh vier den scham'len Visch verteret,
End alles wat het roert met sijn vergift besmet:
Also de boose mensch ontsiet noch God noch Wet,
Maer in sijn vinnig hert steeds quade rancken smedet,
Met moeyt' end overlast d'onnosele vertredet,
End synen snooden aerd al sijn ghevolgh aensmeert,

^aDe vrome mensch maeckt vroom, de slimme hincken leert.

^bDe *Swamme* sietmen oock aen harde clippen groeyen
Haer holle bolle lijf met lecker Oesters voeyen,
De schelpkens die sy draeght aen haren sachten mond
Haer dierelijck verstand, end voedsel maken cond.
Ghelijck d'Oost-Ind'schen Boom in sijn beschaemde struycken
Een scherp gevoelen heef, ja oogen schijnt te bruycken:
Mids hy wt blooder schaemt', oft vrese voor t'geweld
Des scherp verstaelden bijls op sijn groen hout ghevelt

⁺[Oppian li. 2.]

⁺De Brandnetele.

⁺[Vande Zeerupse
Scolopendra.
Oppian. d. lib. 2.]

⁺Rondel. l. 17. c. 15. de pisc.

^a[*Spongia & Spongeteres.*
Esponge & garde Esponge.]

^b[Arist. d. l. 5. c. 16. de
anim. Plin. lib. 9. c. 45. Van
den beschaemden boom in't
land Pudifetam, Scal. contra
Card. exerc. 181. gheschiet
om dat den Boom door
s'menschen ofte beesten
asem geraect wordt, oft dat
hare wortelen door t'gaen
beroeren ende t'samen
trecken.

Lyns. Reysb. c. 61. schrijft
het selve van een cruyd
Herba Sentida, gevoelcruyd,
van de Portugesen genaemt.
Oppian. li. 5. de Pisc.]

[Sijn armen na sick treckt, end tot een harnas maket,]
 So haest de mensche slechts sijn teere stam ghenaket.
 So sietmen dit ghediert, so saen het wordt ghewaer
 Des Visschers wreede hand, ontvlieden het gevaer,
 Sijn lichaem crimpen in end synen vyand myden,
 ‘Toont ons dat onghelijck is qualijck om te lijden.’
 Dies wordtse met gheweld van haren stoel ghesnoeyt
 End bloedet wt de wond, de wortel weder groeyt,
 De dichst end sachst van hayr haelt m'wt de diepe wielen
 Alwaer de Duycker stout om haer lijf te vernielen
 Neer-sincket langs een coord de Sickel in d'een hand
 In d'ander houdt een loot, end maeyt so t'diere pand
 Waer voor sijn mede-maet stracks t'leven had betalet,
 Van t'wreed ghediert verscheurt, oft in den grond ghedalet.
 Haer onghewoelijck hayr, end lichaem sonder vleys
 Wordt van de gramme Zee gheslagen meen'ghe reys,
 ‘Doch lijdt met goed gedult het swalpen van de baren,
 Kan door sachtmoedigheyd voor t'scheuren sick bewaren,
 Drinkt veel sout waters in: dus sal een vroom gemoed’⁺
 Het suer met lijdsaemheyd verdragen wachtend t'soet:
 Sy moet van haren Spie waerschouwingh steeds ontfanghen
 Wanneer der eenigh aes aen haer vel is ghehangen,
 Dan sluyts' haer leden toe, end wt een goed gheloof
 Met haren Macker deelt den al-ghemeenen roof.
 ‘Ghy herten liefdeloos, daer in dees laetste daghen
 Den hamer des Geloofs noyt eenmael wt kan jaghen
 Een enckel vonck des liefds, daer s'Hemels Fackel noyt
 Het hard-gevrosen Ys door synen strael ontdoyt,
 Comt u verkleumde lijf op desen strand vermaken,
 Oft vreesst ghy *dat* u dit Plant-dier beschaemt sal maken?’

^aSiet met wat nauwe sorgh' end weder-liefde mint

^bDe *Vinne* van de Zee haer houwen trouwen vrend
 Een *Crabbeken* heel teer, welck om sijn lijf te decken
 Gaet in haer ruyme Schelp sick wyselijck vertrecken,
 End cloecker dan hier voor de Cluysenaer bedenckt
 Dat s'levens eensaemheid verdriet end angst aenbrengt

⁺Plutarch lib. 16. de indust.
 anim. Elian lib. 8 c. 16. Hist.
 Anim.

^a[Arist. 1. 5. c. 1. Cicero 2.
 de nat. Deor. Oppian. d. 1. 2.
 Elian. lib. 3. c. 29]

^b*Pinna et Pinnophylax.*

[Dus houden t'samen huys, en van een spyse leven,]
 End leyden in't gemeen een stil end vrolijck leven,
 D'huysvesting d'eene geest, voor t'eten d'ander sorght,
 D'een Weerd, end d'ander Gast, d'een d'ander niet en borght:
 Wanneer de *Vinne* comt by ongheluck te sterven,
 Oft dat sy anders moet haer trouwen Wachter derven
 So ist och armen, haest met alle beyd ghedaen
 End sullen van ghebreck end droeffenis vergaen.
 Ghelijck het jonge kind sijn knippe gaet wthanghen
 Om nu een Vincke, nu een Pimpel-meets te vangen
 End listiglijck daer in t'bedrieghlijck aesken brockt,
 Den gier'gen honger stracks t'sorgloose Diefken lockt
 In t'opgespannen slagh, maer wordet sijn bedrogen
 End comt een lecker beet recht in den pot ghevlogen.
 Oft als de schalcke Vos sijn oude rancken werckt,
 Daer hy t'ghevedert volck te samen scholen merckt
 Sick op den rugghe leght, end eyselijcken greynset
 Den ergen slapaerd maect, end t'doode Vosken veynset,
 Maer in sijn listigh hert het gretigh aes bespiedt:
 De Voghel onbedacht sijn ouden Vyand siet
 Ter eerden neer gestreckt, terstond daer henen trecket,
 End t'dood ghemeende lijf met sijne clauwen decket,
 Verpluct het roode hayr, maer wort wel haest betaelt,
 Want t'Vosken metter vlucht opspringende behaelt
 Sijn wel-besuerde proy, met sijn spot-vogels droelet,
 End t'saem sijn grammen moet end heeten hongher coelet
 Also dees loose Schelp wt d'holle Clip opstijght
 Met haer getrouwen maect, end dus haer voetsel krijgt:
 Sy stellet naer den wind haer silver Huysken open,
 Daer meen'gen cleyne Visch terstond comt ingesloopen
 Om haer teer bloote lijf te cryghen t'synen buyt
 Maer de bespieder loos op sijne laghen uyt
 Sijn herbergh siende vol van onghenoode gasten;
 End merckend dat den roof is weerdigh aen te tasten
 Gaet met een cleyne neep vermanen synen Weerd
 De val-deur toe te slaen, welck doende metter veerd
 Vangt hys'end gaet den buyt met sijne macker delen.
 'Een voorbeeld dat d'een vriend den anderen sal helen,
 End dat den eenen mensch des anderen hand begeert,

D'een min brengt d'ander in: d'een hulp is d'ander weerd:
 Dat sick de blinde man voorsichtighlijck versellet
 Maer een die beter siet, de botte mensch sick stellet
 Ghetrouwe vriend by hem die cloecker hers'nen heeft,
 End sijn traegh doof verstand een wacker spore geeft.⁷

Ghy Konstenaers vermaert ghy Schilders die nae t'leven
^aDe mensch den heelen mensch op t'leven na kont geven,
 Segt, hebt ghy niet ontleent u levendigh *Pinceel*
 Daer't aen de steyle Rots noch leeft in sijn gheheel?
 Daer't van de wilde zee in t'leven wordt ghehouden,
 End met een witte verw ghestadighlijck bedouwen?

Wie twijfelt dat de Zee door s'Hemels crachten leeft,
 Die in haer peersen schoot haer Maen, end t'*Sterre* heeft,^b
Vijf voet by ons ghenamt, het vremdst van onse stranden
 So konstelijc gewrocht dat geen Matroosche handen

Op haer gheveugelt huys, als *AEolus* te met⁺
 Der winden breyden schort, end *Nerëus* sachte bed
 Heel effen is ghespreydt, oyt sneden also rijcke
 Is vleesich binnens lijfs end buytens eelts ghelijcke,
 Welck is so gloedig heet dat wat het slechts aenraeckt

Van t'schubbighe zee-geslacht door syner hitten blaect.⁺
 Gelijc de slimmen Creeft met steenkens sijn verrasschet
 D'onnosel Oester schelp, de loose *Sterre* passet

Haer styven voedt in't hol van hare scherven blind,⁺
 End also met ghemack haer naeckte lijf verslindt.
 'Dus wordt d'onnoselheyd aen allen oord verplucket
 End van t'slim listigh volck ten onderen ghedrucket
 De Duyf in simpelheyd, t'Serpent in loosheyd slacht.'

Siet die *Zee-kliffen* rond aen een lanck snoer ghebonden
 Die op ons gulle strand oock somtijds sijn ghevonden,⁺
 Wat Schepsel over-vremd, wat wonderlijcke Visch
 Bewoont dit kunstigh huys? het levet voor ghewis
 In vrouw Zees blauwen schoot, maer raeckend' op het hooghe
 Wort door de soete locht end Sonnen-schijnsel drooge,
 'End aldaer t'leven laet. Al-even-eens de mensch

^a*Penicillus Maris Pinceau de Mer.*

^b*Stella Marina. Estaille de Mer.*

⁺De *Pisce Luna*, *Elian* l. 15. c. 4. et *Plin.* lib. 9. c. 60.

⁺*Arist.* lib. 5. c. 15.

⁺*Oppian.* l. 2. *Elian.* l. 9. c. 22.

⁺*Lappa Marina*

Die in de warme Son der weelden sit na wensch
 In deuchden haest verdor't, niet d'wyl de soute vloeden
 Des harden teghen-spoeds sijn neder herte voeden.'

Wie'n soud niet zijn met recht verwondert, ia verweert

+Het krinckelen te sien van dien vier-voeten steert?

+Lanckwerpigh *ende* scherp, niet ongelijk den Slangen
 Doch stekeligh end ruygh, sond'r hand-schoen quaed omvanghen
 Op't hard ghebacken zand hem t'woelen niet begheeft
 Tot hy in eynden raeckt, maer even wel noch leeft.
 Gelijck het eerd-gewormt zijnd' over-mids ghesneden
 Noch spertelt ende speelt in sijn verdeelde leden,
 En d'Adder-slanghe noch haer fellen steert wtschiet
 Na dat men t'boven-lijf van een ghecappet siet,
 Haer vyand naer de dood noch dreygende verveeret
 End haer wraec-gierigheid met haer in't graf verteeret.

Comt, als een Spainsch Galej, voor winde toegheroeyt.

^aIn een snelle Iacht die met hem is ghegroeyt
 De *Schipper* wijd-versocht, de Stierman zee-bedreven,

+Die in sijn beene Schip slijdt sijn gheheele leven,
 Der Schepen Leydsman trou, in wien hy sick verblijdt,

+End trotsich om den prijs met sneller seylen strijdt,

+Den wysen Ammirael, den Schim-man onvervaret,
 Gheboren zee Pilot, der schelpen Vorst vermaret,

+Wiens lichaem is ghelijck t'veel-voetighe ghediert
 Dat steeds na elcke plaets sijn wanckel-verw vertiert.

+De Schippers die in zee door d'ongheboorde paden
 Sijn witte Schipken sien in't gryse marmer baden
 In sulcken cloecken Maet sijn hertelijck vervreught
 End hieten't wellekom met een ghesanck verheught:
 Oock vinden sy se nu omhelsende t'Voorsteven,
 Nu met haer teere Schelp het cromme Roer aencleven,
 Ia schynender quantsuys onwillens aengheclampt
 End voort gesleypt te zijn, maer doen een willig ampt,
 T'by-wesen van het Schip is all'hun lust, end dege.
 Gelijck m'een Vromen held (die na een groote seghe
 Met eenen Lauwer-krans het weerdig hoofd becroont
 Op sijn seegh-wagen sick in heerlijkheyd verthoont)
 Door sijn verlose Stad siet lustighlijck vermeyen,
 End met een bly gheschal na d'hoogen Tempel leyen

+Rondel. d.l. c. 15.

+*Stella Anguipes. Estuille Piquante.*

^aArist. lib. 9. c. 57.

+Elian. lib. 2. c. 15.

+Plin. lib. 9. c. 29

+Oppian. l. 1. de pisc.

+Bellon. d.l. 2 c. 25.

+*Nautilus, Nauplius
 Pompilus Natonnier Gal.
 Muscarolo. Ital.*

Van d'Heeren hoog-geducht, van d'Oude-lieden weerd,
 Van d'onbedachte jeugt end Chrijs-volck onverveert:
 Oft als de groote Heer der glad-geschubde benden
 Den Tuymeler camuys (die met sijn crome lenden⁺
 De woeste zee doorschiet veel snelder dan een schicht,
 Der kind'ren minnaer trou, *Arions* Voer-man licht,
 Die levend' altijds leeft, end in sijn wacker ooghen
 Nacht noch dach slaep ontfanght) comt sijn snel lichaem booghen
 Voor t'wind-voor-vliegend' hout, end vrijt den crommen boegh,
 Die t' grijs-gemarmert veld door-voret als een ploegh.
 So volghen mede na de wijt-ghelegen kusten,
 Dees Schippers t'rijcke Schip, end sick daer in verlusten,
 Tot dat het nu by na t'ghewenste land ghenaeckt
 Stracks yder dan om t'eerst sijn Schipken henen maect
 Wijd van t'gehate land, end als wt eenen Kercker
 Met Seyl en Riemen vlucht. Dient den vernuften mercker
 Tot een ghewisse weet, dat hy nu scheept na t'land
 End sijn gheladen Schip brenght in behouden hand,
 Dat hy den grooten God end Heere der Heyscharen
 Die hem nu heeft verlost van d'yselijcke varen,
 Beryd' een danckbaer lied, end op den oeven nat
 Hem offer d'eerste vrucht van sijn vercreghen schat.
 Haer witte Schipken schijnt van twee te saem ghedichtet
 Aen een ghetanden Kiel, doch is also ghestichtet
 Door Natuers wyse hand, end kunstighlijck ghestijft
 Met ribben buytens boords wel vast daer in ghelijft,
 Om voor den harden storm end Schip-braeck te bevryden
 T'Schip-schelpken bijster broos, end als een glas te myden.
 Sijn steven is voor scherp, end t'achter-Casteel rond:
 Het calme weder lockt hem wt den couden grond,
 Gaet met sijn crommen Kiel de bracke golven clyven,
 End door een dunne spuyt als een Pomp' wtdryven
 Den ballast onbequaem die sijn teer Schuyt beswaert:
 Steect twee lang' ermen op tot een Mast saem gepaert,

⁺Tuymeler Dolphijn ofte
 Meyrswijn den snelste Visch
 der zee.

Arion, een constig Vedelaer,
 de schippers hem om sijn
 geld willende dooden spronc
 in zee, word van de Dolphyn,
 om sijn soet spelen, te lande
 ghevoert: schijnt een Fabel
 wt de geschiedenis van den
 Propheet Ionas na ghebootst.

Om daer aen tot een seyl een Vliesken dun te haken,
 Met d'ander ermen roeyt de steert het roer gaet maken
 Waer med' hy sijn Galej stiert eens-loefs na den wind.
 So haest hy op de Reys yet schrickelijcks bevindt,
 Oft s'vyands hinder comt sijn bloote lijf benauwen,
 Des Kockmeuws wacker oogh, des Scholvers scherpe clauwen,
 Oft s'Duyckers harden beck sijn spelend' huys bestormt,
 Keert stracks den rugh om hoogh end een zee-Slecke vormt,
 Cruypt weder in sijn Schelp', end daelt sijn Schipken onder.
 O Zee-man fremd van aerd, o wonderlijckste wonder
 Dat t'Middel-landsche Meyr wt haren blauwen schoot
 Heeft immermeer verleent: de Schipper in den nood,
 Terwyle Locht end Zee sijn enge Kerck-hof prangen,
 Na dijn gheselschap heeft een hertelijck verlanghen,
 Dijn blijde comste hem met clame Weer vereert.
 Wie heeft dy dese weet, dit ambacht eerst gheleert?
 Wat Caerte, welcke School dees seyl-const onderwesen?
 Wat Sterre, wat Compas heeft dy den weg gewesen,
 Door't onghebaende veld? voorwaer hy, die wt niet
 Dijn onbeschofte lijf door sijns Almachts ghebied
 Sond'r eenigh vorm oft beeld soo seldsaem heeft gheschapen,
 Heeft in dijn weecken cop een voncksken laten slapen
 Van redelijck verstand, end beeld'nis ingheprent
 Van sijn voorsienigheyd, op dat ons sy bekend
 Syn'r handen wonder werck end groote wijsheyd blijcke.
 Dat t'sward Iavaensche Volck end de Chyneser rijcke
 In-woonder schijnt te zyn van t'vette Nederland,
 Dat meen'ghe schoone waer' end costelijcke pand
 In heeter locht gegroeyt schijnt op ons land te wassen,
 Dat m'wt Oost na het West, wt t'Noord na Suydsche plassen,
 Door eenen blinden wegh snel sonder vleugels vlieght:
 Dat d'onversaechden mensch gestadighlijck gewieght
 Langhs t'veel-ghebulte lijf *Neptuni* vaerdigh glydet
 Met sijn seyl-voerend' huys end stoutelijc doorsnydet
 Soo meen'ger baten hell', end terght de bleecke dood:

Cort dat het ronde crijdt end s'Wereld ruymen schoot
 Is een Tuyn sonder Haegh, een Acker sonder Palen
 Waer elck van alle vrucht sijn gadingh wt mach halen
 Dat weten wy dy danck, o Schipper hoog van moed,
 T'sy *Typhis* wijd-beroemt, oft *AEsons* edel bloed,⁺
 Oft *Daedalus* gheleert door't roeckeloos betrouwen⁺
 Van sijn verdroncken Soon, een vlottend' huys te bouwen
 Heeft allereerst bestaen, end s'Zees onstuymigheyd
 End dolhyed van den wind te breydelen bereydt:
 Hy sy dan mensch geweest oft yemand van hier boven
 Ter aerden neer ghedaelt end onder ons gheschoven,
 Hy mach voorwaer wel stout ja roeck'loos sijn geacht,
 Dat hy dijn aerdigh werck so fijnkens heeft betracht
 End na sijn scherp vernuft van dynen cloecken handel
 Ghenomen t'eerste beeld, om synen stouten wandel
 Drooghs voedts door t'holle Meyr te nemen onbeschroomt,
 Heeft dijn kunst na-gebootst, end stoutelijck ghetoomt
 Na dy sijn houte Peerd met Cabels ende Boeyen:
 Du wijst hem dat het is goet onder t'Seyl te roeyen,
 Hoe hy sijn lecke Schip van s'waters swaren last
 Sal lichten door een Pomp: du hebbest hem belast
 Sijn lanck-ghebuyckte Schip met een Roer recht te stieren,
 End Seyls verheven schoot t'aensetten, oft te vieren.
 Du thoonest hem dat hy om t'hebben goeden spoed,
 Met alle leden sick wel vlytigh helpen moet.
 'Ghelijck du met dijn Schip het Marmer-veld doorploegest,
 In dijn gheruste Schilp dy allesins vernoegest,
 Bist nieuwers vremdelinck, maer aller weghe t'huys:
 So sal de vrome Man, die van het snoo ghespuys
 Om een gerechte saeck is buytens lands verdreven,
 Aldaer in Godes scherm end vry-gheleyde leven
 Als s'Hemels Borgher bly, dien t'heele Christen-rijck
 Is een vrye Stad end onbepaelde wijck.
 Wel saligh sal voorwaer de Schipper sijn bevonden,
 Die van d'onstuyme zee des Weerlds niet wordt verslonden,
 Maer wacker in de weer sijn hard-bestormde Schip

⁺Typhus, eerste stierman die met Iason Esons sone t'gulden Vlies haelde.

⁺Dedalus, een cloecksinnig Timmerman die gevlogen, dat is, Mast ende seyl eerst op de Schepen gestelt heeft.

[Door men'gen diepen wiel, end siedend' heeten Clip]
 Voordryvet ende steeds met Seyl end Riemen pooget,
 Met een oprecht gheloof na t'God'lijck baken ooget,
 End in't lest s'Hemel-rijcks behouden kust aen doet,
 Al waer hy eeuwichlijck ghewint het hooghste goed.'

Siet desen schoonen *Boodt* het peersche veld dooreeren,

+T'schip-schelpken achter aen de gryse golven keeren

+Met synen rondon Kiel, waerinne sick onthoudt

T'zee-maetken wel-behend, end Boots gheselle stout

Die sonder Mast oft Spriet ter Zee sick dert begeven,

Weet noch van Seyl, Besaen, oft Brede-fock te weven,

Hoof-touw noch Takel spant, noch sweerd noch Roer aenhanght,

In synen hollen voord alleen den wind ontfanght,

End gaet so onbeschroomt door t'soute water wiegen.

Ghelijcker-wijs te met de groote Schepen vlieghen

Haers ondancks sonder seyl door t'veel-gebergde sout,

Wanneer der winden God den noordschen stormer coud,

De Oosten Vries-heer strenght, oft den Zuyd-westen spercker

Met een *vertoorn*t gemoed slaect wt haer vasten Kercker,

Die t'saem *met* groot gedruys bestormen t'woeste Meer,

Doen schudden t'steyl geberght, end t'groen woud vellen neer:

De Schepen reddeloos op Gods ghenade dryven,

De Mast-boom wordt ghekerft, t'Compas wil niet beclyven,

Der winden snelle tocht de selve voorwaerts jaeght,

End haren hoogen voegh op syne wiecken draeght.

Also dit backsken cleyn in stee van breede Seylen,

Van Ancker ofte Roer, Mast ofte Spriet steyle

Met synen open buyck door 't peers-ghewentel spoedt.

De weerdighe Godin, der Liefden Moeder soet,

Die met een ooghen-winck den wildsten Mensch kan vanghen,

+End toomen s'Leeuwen muyl, die van t'zee-schuym ontfanghen

De locht met dicht gewier, de Zee met swem-geslacht,

Met Dieren d'eer *vervult* door hare vruchtbaer cracht,

Dit lichte Bootken steeds verkiest tot eenen wagen

Om haer na *Gnydus*, *Cos*, oft *Amathus* te draghen

+*Venerita sive Veneria*
Natex.

+Plin lib. 9 c. 33.

+*Gnydus* eertijds Stad in
 Caria aen de mid lantsche
 Zee, *Cos*, eyland, *Amatus*
 stede in't eylant Cyprus,
 beyde in de selve zee
 liggende, daer *Venus* van de
 Heydenen besonder geeert
 wierde.

Elian. lib. 14. c. 28. Daer hy
 noch een ander Poetische
 Fabel verhaelt van *Nerites*.

Ond'r al t'geschubde volck dat door den peersen vloed
 Haer trouwe manschap pleeght, end bly gheleyde doet,
 Al van die tyden doen de God der souter stroomen
 Die nacht end dagh bestiert der wat'ren natte toomen
Neriten (*Nereüs* end *Doris* eenigh soon)
 Beminde boven al sijn ander Dienaers schoon:
 Die met oprechte liefd' hem wederom liefde,
 Sijn blauwe Koets' altyds ghetrouwelijck becliefde,
 Met sijn gheswinden loop al t'ander zee-ghebroed
 Oock verr'te boven ginck, des Meer-swijns snellen spoed
 Des Wal-vischs rasch gheswem, de vlucht der water-Goden,
 Der Meereminnen tocht, die elck om t'eerst na vloten
 Haers Meesters Wagen-spoor, door moedheyd achter blijft,
 Maer hy al even dicht by synen Heere drijft:
 De water-bergen sout end hemels hooghe baren
 Daer hy met sijn schoon lijf comt snellijck aengevaren
 Verscheyden sick in twee, end dalen stracks ter neer,
 Den longhelinck tot wegh, end haren Vorst tot eer.
 Maer d'heller lichten Prins die met sijn vier' ge Peerden[†]
 Wt s'Hemels blauw Panneel beschijnt het dal der eerden
 Ghelijck hy alle dingh met sijn hel oogh door-siet,
 Ter wijl *Nerites* dus het wilde Meyr door-schiet,
 Wordt nydigh, end beducht wt een jaloursen yver
 Dat hy noch in het lest veel sneller end styver
 Dan sijn clær vlammig Crat wel mochte sijn geacht,
 Heeft hem in dese Schelp verandert door sijn cracht,
 Doch heeft *Neptunus* hem loon syner vaster trouwen,
 Den over-schoonen glandts end snelheyd doen behouwen,
 End over t'Schulp-gheslacht ghestellet tot een Heer.
 'Als desen cleynen Boot door t'onghestuymde Meer
 Sond'r Ancker, Seyl oft Roer wordt van den wind ghedreven:
 So moet het Christen hert in dit ellendigh leven
 Met Gods geest zijn ghevoedt, end tot sijn waren heyl
 Ghevoert zijn wt ghenaed door des Ghelooves Seyl,
 Op s'hoops Ancker gestuent, met Liefden Roer ghestieret

†De Sonne het Hooflicht des Weerelds.

End niet met eygen cracht oft weerdigheyd ghevieret.⁷

^aVolgt hier de silver *Hulck*, der Schelpen Perle net,

^bDie op een gulden voedt ter Tafel wordt gheset
Om wt haer reynen roef het vrolijk nat te drincken.
Het costelijcke vat, welck eene Son doet blincken
In s'menschen aengesicht, end wonderlijk vertoont

^cDe veel-geverwde Boogh die t'aertsche dal becroont
Wanneer de clare Son gaend' haer Vier wagen baeyen
In t'hoogh-ghecolde blauw, een duyster wolck doet raeyen
Recht over haer ghesicht, die water-suchtigh spouwt
Het soete coele nat, end t'dorre land bedouwt.

En Cop van louter Goud met rijck ghesteent gevieret,
Het edel Porceleyn met beelden fraey vercieret,
End t'clae-doorschynigh glas van synen Cristalijn
En kan niet schooner oft niet suyverlijcker zijn.
Sijn glinsterigh gheblick end luyster hoogh-befamet
Den aller-schoonsten glants der Perlen verr' beschamet:
Sijn ronden rugh is met een roode verw ghepleckt,
End van de wilde Zee met eenen korst bedeckt,
De welke lichtelijck door cleyne kunst verdwynet
So dat sy heel end al een silver Schipken schynet,
Wiens cristalynen roef beneden aen het boord
Heeft een cleyne gaetken rond, als of het waer gheboort
Om eenen gouden Mast end sprietken in te rechten,
End op het golvigh veld een zyden seyl te vlechten:
Maer t'is het suyver hol van eenen langhen worm
Die sick daer in behoedt voor s'Zees verbolgen storm.
O seldsaem Dierken dat so schoon Paleys bewoonet!
Wat heeft de rijcke Eerd dats' ons hier tegen thoonet,
Van alle t'blind ghewormt dat hare dicke huyt
Door-boret, ende cruypt steeds haer ter neusen uyt.
Van dese witte Schep wort in d'Oost-Indsche steden
Veel costelijcks cieraets in hout end been ghesneden,
Haer Tafel, haer Buffet, haer Kiste, haer Contoor,
Haer Tictack-berd, haer Koets, haer Winckel, end Schrijftoor
Zijn half hier med' bedeckt, iae bykans tot de knapen
Siet m'in t'schoon Perlemoer daer eten, drincken, slapen.

^a*Concha Murrha. La grosse
Porcelaine.*

^bBellon li.2 de pisc. c. 26

^cDe Regenboghe.

In plaetse dat by ons een Keten swaer van Goud,
 End rijcke Perle-snoers sijn t'offer dat men trouwt:
 Een Arm-rinck van dit werck is daer der Maechden eere,
 De blyde Morgen-gift van hares maechdoms Heere,
 End menigh houde Staf, der grooter vrouwen dracht,
 Met suyver Perle-moer op't costelijckst door-wracht,
 Gheen huysken daer so arm of daer is yet te vinden
 Dat met sijn claren glants des menschs oogh sal verblinden
 'Ghelijck dees edel Schelp'haer schoonen luyster haelt
 Van s'Hemels grootste Licht, end *van* haer weder straelt
 In s'menschen aengesicht, end t'droeve hert vervreuet:
 So moet de mensche, wien in sijn ghemoed verheuet
 Een vonck van t'Hemels licht genad'lijc is ontgloeyt,
 End tot een heyligh vier door Godes Geest ghevoeyt,
 Bevlytighen dat hy't oock anderen toe-lichte
 Bevordere Gods eer, end synen naesten stichte:
 End delve niet den schat die God hem stelt ter hand
 In sijn ongrondigh hert, maer elwaerts geef te pand,
 End legg op winning wt, dat m'in des Heeren Kercke
 Den woecker dagh voor dagh wel hondert-schatte mercke.'

Die harde Schelpen sick met groote hoopen gaen

^aIn een holle Rots een Legher neder-slaen,
 End stellen over haer de grootste Schelp tot Coning.
 Als t'suynigh Bye-gheslacht in hare stroye woningh
 De grootst' end schoonste Bye voor haren Coninck trouwt,⁺
 End stedes goede wacht voor synen Tente houdt,
 Rondtom hem waer hy gaet met dicht ghedommel swermet,
 Ia selfs hem in den nood door hare dood beschermet.
 Dees Schelpen even-eens met een ghetrouwe hulp
 Bewaren aller weegh haer groote Coninck-schulp,⁺
 Wanneer't haer oorbaer dunckt te rysen ofte dalen,
 Rijst ofte daelt sy eers haer schoon-geverwde schalen,
 Haer ondersaten stracks na-volghen hare daed
 End op een verde reys sy trouwelijck voor gaet.
 Soo haer de Duycker kan met sijn werp-net berecken
 Sal t'heele Hof-gesind haest mede t'hemwaert trecken

^aArist. lib. 4. de animal.
 Elian. lib. 7. c. 32.

⁺*Strombi Turbines*

⁺T'sleve verhalen mede van
 Perlemoeder schelpe, Plin. l.
 9. c. 35.
 Elian. l. 15. c. 8.

[Welck alsdan sonder hoeft end ordeninghe sweeft,
 End sick geern' in den dood by haren Coninck gheeft.
 Het vett' Egypten land, t'rijck Meden, t'groot Lydye,
 Der Parthen vluchtigh Rot, de Roomsche Borgerye,
 Het wreede Turcksch ghespuys, end machtigh Duytsche heyr
 Dat voor de Christen saeck is dapper in de weyr,
 En waren noyt so seer hun Coningen ghetrouwe
 Als dese Schelpen zijn met een stand-vaste trouwe.
 Waer zijt ghy moedig Volck, die t'Lombardysche veld
 So dickmael met u sweerd in't bloed-bat hebt gestelt?
 Terwijl ghy te vergeefs uw' cloecke handen biedet
 T'Land, uw' Kerck-hof, eylaes, t'welck van u henen vliedet:
 Het rood Pauysche pleyn uw'n grooten Coninck heeft
 Ghesien in s'Vyands hand (die nu noch voor u beeft)
 So dier van u ghemist, end in den nood verlaten.
 Hoe kunt ghy niet altoos dien ouden vyand haten?
 End halen wederom den af ghedwongen pand,
 Dien sy so langh besit tot uwer schaed end schand?
 Dewyle ghy doch siet sijn rechter arm verbroken,
 Sijn schatten wtgheput, sijn leden heel ontloken?

Men vindt een vremde Schelp lancks de Malacksche kust

+Sint Jacobs Schelp gelijk, der innewoonders lust,
 +Om voor haer lecker mond den Visch daer wt te lichten,
 So over-groot van lijf, end so swaer van ghewichten,
 +Dat twee hals-stercke mans met eenen langen boom
 De selve nauwelijck wegh-dragen van den stroom.

Maer hoe? sal d'*Oester schelp* hier hare plaetse derven

+Om dats' is so gemeen, so rouw end vuyl van scherven ?
 S'is nochtans binnen wit, end haer onweerd gebeent,
 Een lieffelijcken melck end lecker spijs verleent,
 +Het eerlijcke gherecht, het mael der grooter Heeren,
 Van hen voor alle Visch ghehouden steeds in eeren,
 End in haer vyvers eer met grooten Kost ghemest.
 Men etet hier te land de vetst' end allerbest

+Als *Phoebus*, s'weerelds ooggh, wt syne hoogste palen
 T'dagh-voerende Gespan na s'Beyren stal laet dalen
 Den Steen-Bock nu berent, end sijn claer-schynigh haer

+*Concha Decumana.*

+Lins. Reysb. c. 48.

+*Concha Ostrifera Ostrea.*

+Plin lib. 9. c. 51 et 54. l. 32
 c. 6.

+Rondel. d.l. c. 31.

+Phoebus is hierde de Sone

Van t'Noorden verst' afkeert in't coudste van het jaer,
 Die van een harde Clift oft Steen-rots zijn gerucket,
 Daer t'soet wat'r haer besprenght: Zijn mede wel ghelucket
 Daers' op een vremd gewest met hoopen zijn vervoert.⁺
 Der Manen Wissel-licht haer weecke lijf beroert,
 Den heeten Sonnen-schijn het selve weer vermaket,
 Zijn mager ende cleyn daer die noyt by gheraket.
 Haer ongheschickte lijf gheen hoofd noch leden heeft,
 End onder een vermengt maer een gheslachte geeft,
 Wort van het vochte slijck end vette schuym ontfangen,
 Moet tot haer onderhoud den coelen dauw' erlangen,
 Ghelijck s'zee-Eghel wijs d'aenstaenden storm voormerckt
 Sijn steeckeligen rugh met keykens loos versterckt:
 So sietmen d'Oester-schelp wel vast de rots aencleven
 Wanneer t' Meyr harden storm oft windigh weer sal gheven,
 T'Oost-Indische gewest end Middel-circkels oord,
 Die alles op het grootst' end beste brenget voort,
 Verleentse, welcker Schelp des menschen voedt begrooten,⁺
 End d'Oester moet in dryen verdeelet zijn ghenooten.

⁺Plin. lib. 2. c. 41

De blauwe *Mossel-schelp*, vrucht van ons dorre strand⁺
 Van selfs gheboren wordt, end in't onvruchtbaer zand
 Aen een bewierden pael met dicke trossen hanget,
 End van de wilde Zee haer soute spijs ontfanget
 De witste zijn de best, die m'*Hollandsch' Oesters* hiet,
 Ghelijck-men-se, doch cleyn, by hoopen groyen siet,
 Al waer het Noordsche Meyr met syne dolle baeren
 End yselijck ghebas der Honden comt ghebaeren,
 Bestormet nacht end dagh so menigh duysent mast,
 Die daer zijn in-gheheyt end op een hoop ghetast,
 Om synen hoogen moed en fellen toorn te stutten
 En t'leeghe Holle-land van Sund-vloed te beschutten,
 Lucrijnsche Oesters hier voortyden wijd-befaemt
 En conden niet van smaeck so lekker zijn gheraemt,
 Als dese Mos'len zijn versch ende wit te halen
 Aen t'Pettemer gheberght end hoogh-gheveste palen,
 Des Reysigers vriendin, de zee-Vorstinne coud,
 Die't al wat vlieghet, loopt, ende gaet te ruste stouwt,

⁺Idem lib. 18 c. 35

⁺*Musculi sive Mytuli.*
Myaces. Meules.

⁺[Wiens wassende voor-hoofd de woeste Zee doet vloeyen]

End ebben met ghebeurt in't hol ghebeente groeyen
 Het mergh, in d'aders bloed, in d'harde boomen t'pit,
 Die wat haer hel ghesicht bestralet, al besit:
 Die doncker van haer selfs het clare licht ontleenet
 Van haren Bruydegom, end alle Maends verleenet
 Maer eene corte vreught der Sterren Coninck schoon
 Vol van der liefden brand, end ons haer blyden thoon
 Een weynigh tijds ontrect end dan laet weder schynen,
 Met haer gehoornde cop doet wassen end verdwynen
 Door een onzichtbaer cracht dees blauw-ghehuysden Visch,
 End alles wat in zee met schelp becleedet is.
 Zijn lyvigh ende vet met d'Oesters voor verhalet
 In't coudste van het Iaer: end als de Sonne stralet
 Ons midden over t'hoofd, end sijn vier-waghen ment
 Door d'heeten Creeft die ons de warmste dagen sendt.
 Dit's aen ons arme kust maer in de rijke vlooden
 De Mossel-schelpen selfs t'schoon Perlemoer vergoeden,
⁺Op die het silver blinckt, op dese speelt het goud,
 Die wel drie pinten nats in haer peers huysken houdt,
 Ia meesten-deele sy oock fraeye Perlen baren,
 Oft in haer witte lijf tot eenen schat bewaren.

⁺Dees lange *Schenckels* staen in't zee-gemengde sand
 Als eene Verckens schenck, recht over-eynd gheplant,

⁺End gapen na de locht met hare scherpe wanghen,

⁺Om also met ghemack haer gulsigh aes te vangen.

Maer wat leeft op dees Schelp in een cleyne spuyt?

^aWat stout gewormte steeckt hier t'hoofd ter gate uyt,
 Niet langer dan een duym, met sijn lijf half-gevoetet,
 End sijn bemosten muyl daer't om den cost med wroetet?

^bDit schelpken-men den naem van een *Zee-naghel*
 Mids het de glatte vorm van s'menschen nagel heeft:
 Sijn visch een claren glants van sick straelt in het duyster,
 End tot in s'eers mond gheeft eenen hellen luyster.

^cDit horenken gebult een rondel *VVervel* is:

Die groote slechte Schelp heel open voor den Visch

⁺By t'grove Duydsche volc een goeden *Zee-back* hietet,

⁺[Van t'wassen *ende* breken
 der Manen, *ende* hare
 heerschinge over t'Schelp
 geslachte.]

⁺Idem lib. 32 c. 1.

⁺Idem d. lib. c. 11.

⁺*Perne*.

⁺Rondel de insect. c. 5.

^a*Dentale*.

Plin. lib. 9. c. 3. & 61.
 Rondel l. 1. c. 35.

^b*Concha Onyx, vnguis,*
donax.

^cArist. lib. 5. c. 15. de anim.

⁺*Vertibulum Marin.*

D1r

[End met een heele zee haer drooghe keel begietet.]

^aDees silver-witte Schelp wordt d'*Oor der Zee* ghenaemt,

^bWelck s'eenigsins gelijckt, end dees *Bocks-oogh* geraemt
Die aen een steyle Rots met hare taye panden
Soo stijf haer huysken hecht, dat s'Visschers radde handen,
Ia den Camp-vechter koen (die in sijn stercke vuyst

^cEen appel van Granaet heeft eertijds so ghehuyst,
Dat sijn weer-stryders dien met all' haer loose treken
End dapperst'arm-geweer niet wt en conden breken)
De selve sullen niet af-treken onbeschaed:

Aldus stand-vastigheyd het groot geweld versmaed.
Dees *Navel van de Zee* van s'menschen seer verscheyden,

^dDie neffens synen mond, van waer een trap gaet leyden
Tot in een diepe enghd, heeft noch een cleyner hol
S'menschs Navel wat ghelijck, van binnen mede hol
Rontsom het welcke gaet de cromme vise keeren.

^eDe *Eyckel* hard van schelp verciert met roode veeren
Die aen den traghen kiel der ouder Schepen groeyt,
Wort steeds met menig baer' end soute Zee besproeyt,
Wie soud'se t'recht ghestalt, end eyghen verwe gheven
Met sijn pen oft pinceel? Hy alleen, die haer t'leven
Van boven inne-stort end met een beene hut
Voor s'zees verwoeden storm beschermet end beschut.

Siet desen grooten tas van Schelpen hier *vergadert*,
Elck om het vremst gevormt, elck om het schoonst door-adert,
Elck ander van couleur, elck ander van ghedaent:
My dunckt, k'en hebbe nauw de duysenste vermaent,
End siet mijn pen verdrooght, mijn tongh ghelijck ghebonden
End heeft noch stem noch woord om in ons tael t'corkonden
Des sterck-ghehuysden volcks oneyndelijck ghetal
Dat ons de milde zee verleenet over al.
Wie mensche konde doch de wijd-verstroyde volcken
End natte borgery der grondelooser colcken
Versamenel te hoop? End met een stout bestaen
Door-snuff'len hoeckigh huys end diepen stal doorgaen?

^a*Lepas Agria. Oreille de Mer. Patella. oeil de bouc.*

^bElian lib. 6 c. 55.

^cVan Milo Crotoniates sterckte.

Plin. lib. 7. c. 20.

^d[*Cochlea Vmbilicata. Vmbilicus.*

Rondel. 1. 1 c. 32. de pisc. test.]

^e*Glans Marinus.*

Arist. d. lib. 5. c. 15.

[Om alle t'snel ghewoel der Visschen voord te langhen]
 Die met vel, schubbe, schild, oft schelpe zijn omvangen,
 Het veel-gheooghde want ten versten wtghestreckt,
 Nauw dertigh vadem diep in s'waters boesem reekt,
 Wat wyders in het ruym des woesten afgronds woelt
 End met den souden stroom gestadigh wordt bespoelt
 Is ons gants onbewist, het menschelijck ghesicht
 So diep niet stralen kan maer Gods hel-schynig licht
 Die al t'geschubde Vee met een woord heeft geschapen:
 Wy kennen slechts wat wy aen d'harde strande rapen,
 Wat s'Visschers vrecke hand in't knoopig garen treckt
 Oft wat sick al-te-met in d'open zee ontdeekt.
 Des Hemels blauw ghewelf is niet so seer verlichtet
 Met menig duysent Sterr', hoe nauw sy staen gedichtet,
 Het groene-draghtig veld is in den nieuwen tijd,
 Als t'schoon-ghevedert volck met menigh soete lied,
 Den Dageraed begroet, end synen Schepper lovet,
 De soele Suyden-wind de vruchtbaer aerd bestouet,
 Van meen'ge schoone bloem, van cruyden niet so rijck,
 Als is van dese Waer' *Neptuni* woeste Rijck.
 T'waer beter niet daer van dan weynigh te verhalen,
 Laet ons, laet ons dan hier het ancker neder dalen
 End wt den slacht des zee ghewinnen t'hooghe land,
 Om ons bevochte cleed te drooghen op het zand.
 Dit cleyne hoopken sal een matigh hert vernoegen,
 Elck med-lief-hebber kan hier synen schat by voegen,
 End gaen met ons om strijd in sijn Kerck overluyd
 †Den waren *God des Zees* op-offeren den buydt.
 K'seg hem, wiens oogen-winck de hooge water baren
 Doet leggen metter veerd, end na den afgrond varen:
 Het Roode Bisen Meyr op steyg'ren in de locht,
 End deysen tot sijn sprinck, des Iordaens snelle tocht,
 Om *Iacob* synen kencht, ghelijck door drooghe heyden
 Na het beloofde land in't midden door te leyden.
 †K'segh hem, wiens enckel woord der duller winden mond
 Verstoppet, ende t'Schip behoedet in den grond,
 Om sijn verkoren schaer van vreesse schier besweken
 T'orkonden sijn' Almacht, end vast gheloof te preken
 K'segh hem, wiens rechter hand sijn weerspannigh Ghesant

†Vanden tocht der Israelyten
 door de Roode Zee ende den
 Iordan.
 Exod. 14.21 Iosue 3. 16.

†Vande Leerlinghen Iesu
 Christi.
 Matt. 8. 26.

Die sijn Ghenaden-throon aenriep in s'doodes band,
 Wilde wt der Hellen-poort end graghen buyck der Visschen +
 Ghesond end ongekrenckt ophalen ende visschen.
 Hem, segh ick, die den mensch met alles watter leeft
 In Locht, op Eerd', in Zee wt niet gheschapen heeft.

Ick bid dy eenigh God, God drygh in persoonen,+
 Die voor all'eeuwen hebst te samen willen wonen,
 Gelijck van Macht end Eer, hoe wel een onderscheyd
 Sy onder dy, welck doch dijn wesen niet en scheydt:
 Die geen beginsel hebst, geen eynde salt ghenaecken,
 Die het beginsel vist, end eynd van alle saecken,
 Die t'groot Al wt een Niet met een Woord hebst ghemaect,
 Die tot het al te niet na dijn woord weder raeckt
 Al voedest end bestierst: Leer' ons de wonder wercken
 Van dyne stercke hand recht kennen end bemercken
 Aen die dijn groote macht, dijn wijsheyd sonderbaer,
 Dijn Vaderlijcke liefd, end goedheyd wonderbaer
 Laet elck stuck wercks een Boeck end stomme Meester wesen
 Daer in wy nacht end dagh dijn ware kennis lesen:
 Laet dyne Schepsel zyn een cromme wendel-trap
 Die op dijn hooghe woonst verheff' ons blinden stap,
 Een vaste Brugg'h', om door de grondeloose wielen
 Van dijn Verholentheyd te leyden onse hielen.
 D'wijn ons benevelt oogh heel schemert in dit licht
 Ontluyckse door dijn hand end na dijn wond'ren richt,
 Wt-suyver' onsen geest, dat w'in dijn hooge Scholen
 Des waerheyds hellen glants aenschouwen onverholen.
 Den will', o goede God, du hebst in my gheplant,
 Verleen my ooc de daed, ontvonck mijn doof verstand
 Met dynen heyl'ghen Geest, dat ick dijn lof verconde
 Tot aen des Werelds eynd, end met een vollen monde
 Dijn heerlijkheyd verbreyd', end dyner handen werck
 Doe klincken over al door s'Hemels hooghe Kerck,
 Gheef, Heere, dat ick voords mijn leven mach doorbringhen
 In d'eer dijns grooten naems op mijn engh riet te singen.

Sie hier nu dynen wil, end t'af-gheeyschde dicht,
 Een kunsteloose kunst, werck sonder werck ghedicht,

+Vanden Propheet Ionas.
 Ione 2.

+*Ghebeds tot den
 Almachtigen ende
 Grootdadighen God.*

O *Blyenburger* vroom, wiens bidden is ghebieden,
 Ontfangh' het in dijn scherm op dat het mach ontvlieden
 Met dyner gunsten vlerck d'opspraeck end bitter gal

^aVan *Momi* sceel gheslacht, end s'lasteraers geral:
 Maer wat schaet of het hun afgunstig walgen draget,
 Soo't slechts alleens dy end dyns ghelijck behaget?
 K'hebb' op't twee-hoofdigh t'sop in't droomen noyt gheslaeft,
 Noch wt *Castali* Born mijn dorstigh hert ghelaeft
 Om als wt eenen slaep een goed *Poët* te commen,
 Hun voeget sulck geluck die op dien Bergh gecommen
 Ontfingen op haer hoofd den groenen Lauwer-krans,
 Die met de driemael-drie Godinnen gaen ten dans.

^bIck arme Dichter moet mijn gunst voor kunst orbooren,
 Om dyner Kassen schat ten deel te laten hooren,
 So mildelijck van dy aen allen man vertoont:
 Dies sal dijn naem met lof end eere zijn ghecroont,
 In blyschap zijn verhaelt, *Vre sal in u borch blincken*,
 Soo langhe s'Hemels Lamp' ons haren dagh sal schincken,
 Soo langh haers Susters oogh den blinden nacht verlicht,
 End t'clær gesteente Rond voldoet sijn ouden plicht.

^cIa self *Son, Sterren, Maen* zyn *al by u* te vinden
 Soo wie maer wil den naem dijns Ee-ghemaels ontbinden:
 Du bist de Son die s'daeghs den *Blyen-Burch* doorschijnt,
 End sy recht d'avond-sorg' met t'Manen-licht bedijnt
 Twee Sterren heeft dy God verleenet t'syner eeren,
 End sal dijn zaed voort-aen den Sterr'n ghelijck vermeerden,
 Met iaren dy versa'en, dewijl du wijs end vroed
 Bist, *Sober, Simpel, bly van leven, hert*, ghemoed.

Gheluckigh, o voorwaer, drie viermael is dijn leven,

^dDie verre van het Hof tot rust dy hebst begeben,
 Van t'Borgerlick ghewoel end Stadsche ampten vry.
 Wenscht noch om grooten Staedt eergierigh, noch onbly

^aMomus by den afgodischen
 Heydenen, God des lasters
ende naemaller lasteraren.
 Parnassus twee soppigen
 berg in Phocide Apollo, *ende*
 den negen
 Ghefanghsgodinnen heyligh
 daer de ghene die sliepen
 ontwaekende Poeten waren.

^bOp desen bergh is de
 Fonteyne Castalinus, wt
 d'welcke men segghet, de
 Poeten drincken.

^c*Anagrammata ofte*
Naemspreucken van Cornelis
van Blyen-Burch.
Van Martine van Borsselen.

Van den Dichter. P.V.B.

^d*De Lof des Glucksaligen*
ende gerusten Landlevens.

[Van t'moeyelijck ghevolgh der eysschers wordst bedronghen.]
 Hebst vyand noch Gedingh, doch even ongedwongen
 Den vromen Rechter eer'st, end houdest lief ghetal
 S'Pleyt-vogels dier geswets, end Plockereurs geral.
 Dijn sinnen niet en krenckt: s'Deurwaerders vrecke handen
 Dijn huysraed niet beslaen, noch s'Woekers scherpe tanden
 Met eenen kancker wreed dijn aen-gheerfde goed
 Verteeren in den grond: Noch eenigh banckeroet
 Dijn inne-comen steelt, maer dyne Vaders erven
 Ghenietest datse voord op dyne kinders sterven.
 Met een bepickte planck dy niet verroeckeloost,
 Noch vleyst de grammeZee, noch t'lecke schip wtoost,
 Gaest niet den Suydschen brand oft Noordschen vorst besueren,
 Om wt een vremd gewest dijn neeringh t'over-vueren.
 De Trommel oft Tompet dy s'morens *niet* en wect,
 End wt het warme Bed na t'coude graf betreect,
 Een Cloot-buys, Boge, Roer dijn Voor vloer slechts bewaren
 Om somtijds wt ghenoeght t'ghevolgelt te vervaren.
 Dijn eyghen vrye will' aen niemans will' en hanght,
 Is vranck van hoop end vrees, noch geen ghebod ontfanght:
 So t'lichaem rust, dijn geest niet ongerust en dwaelet,
 End dijn ghedachten zijn met dynen tuyn bepaelet.
 Des hoogh-verheven huys de deuren vol hoomoed,
 En spouwen dy niet wt een morgen-Groeters vloed.
 Na eenig rijck bancket tot mid-nacht du niet wachttest
 Met over-daden dranck dijn mage niet vercrachttest.
 Maer dijn ghetydigh Mael in soberheyd ontfanghst:
 Dies oock den siecken Cop dy s'morgens niet beangst,
 Noch t'is dy *niet* van nood den bitteren raed te drincken
 Des straffen Medecijns, om dijn Natuer te krincken.
 De huysen Hemels-hoogh het clare Sonnen-licht
 Dy niet ontstelen noch bedroeven dijn ghesicht.
 De blyde Morghen-rood dy altyds vroeger blincket,
 De Sonne trager oock in haer sacht bedde sincket.
 Het gantsche ronde Iaer, ja d'alderdroefsten tijd,

[Met eenigh vrolijck werck cort-wyligh henen glijdt,
 Terwijl du allen dagh in dyne stille woningh
 Ghebedest wijd end breed als een groot-machten Coningh.
 Bly Rijswijck is dijn Rijck, dijn huys eens Hofs ghe-Bouw,
 Dijn Lieve kinders zijn dijn Hove *Linghen* trouw:
 De dienaers d*Jn* Ghemeent, de h*n*nen ende duyven
 De vleyers dri*E*mael s'*daE*ghs haer gretigh aes opcluyen.
 Dijn trouwen lijf-k*Naep* is den Hond die wel-gemoed
 Rontsom dijn Blyden Burgh by nacht de ronde doet:
 Den Haen is t'*lUyd'*blasoen dat *V* maeckt smorghens wacker,
 Ia mee*R*endeel dijn Clock, dijne c*Ruyd*-tuyn dynen acker,
 Den Cloecken arm dijns knechts is dynen s*Cherpen* ploeg
 Het cruyd dat daer in'groeyt dijn tafel is ghenoe*gH*.
 Den Bloem-Hof dijn Prieel, dijn rijcken schadt end Croone
 Een Tul'pa drie oft vier, die een af-setsel schoone
 Elck dy tot woecker baert, end dyner vrienden kans.
 Wanneer de Winter streng voor eenen blommen-krans
 Sijn stijf-gheborstelt hoeft met Hysel fraey optoeyet,
 End synen calen rock met meel-wit stof bestroeyet,
 Het waterigh Cristal aen d'hooghe daken hanght,
 De coude binnens huys mensch ende beesten vanght,
 Dijn Toren kamer dan dy meesten-deels behoedet,
 Al waer Gods heylsaem woord dijn yvrig herte voedet,
 Oft nemest in de hand een ander stichtlijck boeck,
 Oft dijn Schelp-rijcke Kaff'is somtijds dijn besoeck.
⁺*Vulcani* warme lucht steeds dynen heerd verheuet,
 End *Bachi* edel gift dijn aenghesicht verjeuget,
 Dijns Huysvrouws bly gelaet des tijds onlust opschortet,
 End t'*Kindsche* apen-spel den langen avond cortet.
 Somwylen een goed vriend het strenge weer versoetet
 End sijn ghenooden lust aen dyne Tafel boetet,
 Sijn voor-hoofd daer ont-fronst, sijn herte daer wtspandt,
 Men drinct, men kout, men lacht, men hoort daer niemans schand.
 So haest als s'*Hemels* stier der Lenten tijd ontbloetet
 End s'aerdrijcks milden schoot met synen horn opstotet

⁺Vulcanus by den Heydenen
 eerste Smidt God des Viers
 iae t'*Vier* selve Bacchus
 eerste Wyngaerd planter,
 beduydt hier den Wyn.

[Om voor een witten rock haest ons te brenghen voord]
 Een bly groen-verwigh cleed met bloemmen schoon gheboordt,
 Te wijl t'besaeyde veld met doncker-groen verschynen
 Den Land-man rijcken loon belooft voor al syn pynen,
 Dijns Boom-gaerds hope du bekenest aen den bot,
 End gaet wt grooten lust met een Snoey-mes *niet* bot
 Een dicht getackten Boom, oft tayen Wijn-gaerd snoeyen,
 End sijn ranc weeldigh hout met dunne latten boeyen,
 Nu schepest dijn genoeght een jongen wilden stam
 Met eene vruchtbaer ent te maken mild end tam.
 Nu laest du dynen Knecht den calen Tuyn omspaden
 Sijn wt-ghemergelt lijf met vet mest wel versaden,
 Daer in dijn eygen hand het vruchtbaer zaed wtspreyt
 T'welck van den milden God den wasdom voord verbreydt.
 Nu tot een tijd-verdrijf self dijn Bloem-hofken wiedeest,
 Het oncruyd ende gras den wilden groep verbiedeest.
 De Vyver, dijn Noord-zee, somtijds een Carper vet
 Oft onhecochten Snoeck op dyne Tafel sett.
 Het wilde vrolijck lied der schoon-gheveerde scharen
 Den morgen-groet dy schenct, ja met dijn luyde snaren
 Du haer gheschildert heyr self tot den strijd verweckst,
 End haer den soeten sangh, de sorghe dy ontreckst.
 De Boomgaerd wit gebloeyt dijn oogen hier *ver*maket,
 End met sijn lieven reuck het vrolijck herte raket:
 Daer t'schoon-gehulde land dy vriendelijck aenlacht,
 End met een groenen rock om syne lenden pracht.
 Hier in het leeghe land de schoone glatte Koeyen
 Door liefde na de lucht der Stieren tuchtigh loeyen,
 Het wolle-drachtigh Vee t'begraefde veld af scheert,
 D'wijl t'dertel Lam'ken sick met huppelen gheneert.
 Dijn Tul'pen siestu hier den schoonen cop ontluyccken,
 Daer eene dobbel Roos op hare scherpe struycken
 T'lijf-verwigh blat op-slaen, hier op een groenen steel
 De Lelye snee-wit, daer eene Blom goud-geel
 Dy met haer lustigh oogh end soeten reuck verblyden,
 Des Heeren milde hand end wonder-werck belyden,
 Ia d'aller-slechte bloem van dynen rijcken Hof
 Sy steeds voor oogen stelt haers wysen Scheppers lof.

Maer als nu s'Werelds Corts' haer allerheetste stralen
 Door s'Leeuwen ooghe schiet tot op de leeghste dalen,
 Haer blinckend' aengesicht dy s'morgens veeltijds vindt
 In dynen cleynen Hof, daer dy den soelen wind
 Beassesemt t'nuchter hoofd, end men'ge Perl bedauwet.
 Des middags t'dichte loof der Boomen dy beschauwet
 Op't groene coele gras, daer dy d'sorgh' ontsluit
 End door het sacht ghespuys den soeten slaep becruypt.
 Als nu de Son in Zee haer Koetse gaet begraven,
 So gaetstu t'dorre cruyd end blauwe blommen laven,
 Wt een lanck-halsigh vat veel lauwe tranen schreyft,
 End over t'dorstigh land een dunnen regen spreyst.
 S'na-Somers rijcken schoot met allerhande saden
 Van menig cruyd end bloem dijn hope comt versaden,
 De vruchtbaer wijn-stock dy in dijn plicht niet en faelt
 Maer eene Purpur druyf tot s'arbeyds loon betaelt.
 D'wil s'Hemels Opper-licht sijn glinsterigen wagen
 Laet na den Suyder-Pool allengskens neder dragen,
 End t'aerdrijck al-te-met sijn groenen rock wt-treect,
 Het vremd gevogelt dy een nieuwe vreuchd verweect,
 Hier doestu in de locht dijn wijde Vlouw' opsperren
 Om eene blinde Snepp' in't garen te verwerren.
 De vette Lijster daer in't Peerds-hayr sick verstrickt
 Te-wijl-se gierighlijck het lockigh aes inslickt.
 Daer een dicke wolck van Vincken neder-dalet
 In t'wt-ghespannen touw',end het ghelagh betalet,
 Iae leeret met haer dood' hoe haest hy sick berouwt
 Die op t'aenlocksels soet sorghlooselijck vertrouwt:
 Cort om, daer is geen tijd, gheen maend, gheen dagh, geen stonde,
 Ia oogenblijck die niet sijn eerlijck werck en vonde
 De lest-gheleden vreught een meerder mede brenght,
 End alle jaers van nieuws God dy sijn zegen schenckt.
 Ick bid u, wie en soud' in sulcken lust gheseten
 Des Weerelds groote pracht niet lichtelijck vergeten?
 Ick bid u, wie en soud' so soeten tijd-verdrijf
 Niet meer beminnen, dan al t'woelend Stadsch bedrijf?
 Niet het te vreden sijn het rijpe fruyt te tassen,
 Dan d'woeckerer het geld in sijn schat-rijcke kassen?
 Niet liever t'dracht-baer hout op ryen sien ghestelt,

[Dan eens ghewapend' heys slach-orden in het veld?]
 Als in de gulden Eeuw de ghelucksaligh mensche
 Dien s'aerdrijcks milden schoot van selfs bracht synen wensche,
 Al-eer sijn ziele dus met zonden was besmet,
 End s'Wolfs hong'rigen tand tot syner straf ghewet:
 Al-eer t'moordadigh stael, end Bergh-werck meest in weerden
 Oyt voord-ghecomen was wt t'ingewand der eerden,
 Het veld met menschen bloed rood-verwigh had beveleckt,
 End met eens boosheyds bloed de weereld overdeekt:
 Al-eer de Vreese Gods, Gherechtigheyd, end Vrede
 Die op het Heyligh land behielt haer leste stede,
 Door *Cayms* snoo ghebroed, end *Chams* godloos' ontucht,
 Was wt het aerdsche dal ten Hemel-waert ghevlucht.⁺
 Den Afgod die-men eer tot *Delphis* offer brachte
 Ghevraeght, wien van al t'land hy d'aller-g'luckichst' achte
 Een oud man heeft vermeldt, die eene cleyne Hoef
 Doch vruchtbaer, teelde tot sijns eygen behoef,
 Die hy noyt wt en ginck, oft sochte te vermeerden.
 So heeft de Roomsche Held nu moed *van* triumpheren
 Met een ghecroonden Ploeg een hoecksken lands ghebouwt,⁺
 End wt een stroyen hut *versmaed* t'Samnijsche goud.
 So heeft de Keyser vroed wt synen vryen wille
 Verlaten t'Roomsche rijck, end synen acker stille
 Besaeyet, end beplant sijn Olijf-gaerden schoon,⁺
 Op dy gheluckigh dan, wiens rijck de valsche tongen
 Der nydigaerden noyt met haer vergift bespronghen,
 Wien d'ydel sorghe noyt t'begeerigh herte knaeght,
 Maer t'gheen de milde God verleenet wel behaeght.
 Die s'Geluck-saligheyds oprechte baen betredest,
 In desen langen krijgh met Gode dy bevredest,
 Die op't gheruste land dijn vrydom hebst vercoren,
 Om dy te vinden hier geern' elders hebst verloren.
 Die vry van allen haet dy nergens mede quelst,
 End dyne teeringh wijs na dyne neeringh stelst.

⁺Van den ouden Land man
 Aglaus Psophydus, Val.
 Marim. lib. 7 c. 1. Plin. lib.
 7. c. 46.

⁺Van Marcus Curius, Val.
 Max. lib. 4. c. 3.

⁺Van den Keyser
 Deocletianus, Aurel. Victor
 in sijn leven.

[Die leefst tot dijns selfs nut, niet anderen tot schade.]
 Ghelijck du schuldigh bist, niet na dijns lustes rade,
 Na waerheyd niet na waen, of du haest sterven soudst
 Niet of du eeuwelijck op eerden leven woudst.
 God gave, dat ick oyt sulck leven mochte leyden,
 De Weereld onbekend, end ergens my bereyden,
 So soeten ballingschap, verr' wt t'verwert ghejagh
 Des ongerusten volcks, end droeven klock-gheslagh
 Den vryen adem mocht in t'open Veld erlangen,
 Voor in een vuyle Stad de doode locht te vangen,
 End tusschen muyren hoogh te swerven gins end weer
 So soud' ick wel-gerust dankc singen God den Heer;
 Dijn hoogh-ghelegen Dorp met syne dorre Heyden,
 Het vrucht-baer Coren-land, end schoon-begraefde Weyden,
 Dijn Boom-gaerd wel-beplant, end Bloem-hofs bly ghesicht.
 De stoffe souden zijn van mijn onkonstigh Dicht.
 Den hellen weder-klanck van *Echo* soud' ontfanghen
 Van my dan dagh voor dagh veel blyde Lof-gesangen
 Het groen Rijswijcksche hout sou met een luyd geschal
 Den blyden *Blyenburch* doen tuyten over al:
 De Broeck-sloot ongheacht, end clare water-beecken
 Die haren dooden stroom in stilheyd henen leecken,
 Dan souden in dijn naem versnellen haren tocht,
 End nederighen cop op-heffen in de locht.

EYNDE.

Rondeel.

*T'is Kinder-werck dijn Schelpen ende leuren,
Mocht dy maer eens dees handelingh ghebeuren,
Seyd Gier-aerd Schraep, end kofferde sijn Geld,
Van hem te voor op stapelen ghestelt
Sijn gierigh hert tot aenghename geuren.*

*Laed, Geld-sack, laed, dat dyne Koffers scheuren,
Elck wat ghenoechts: laet my wt liefde beuren⁺
Mijn Hornen schoon, end rijck Angolas-Geld.
T'is Kinder-werck.*

*⁺Van t'Angolas-geld siet
boven fol. 11.*

*Ick ben's te vreen, end wil steeds sonder treuren
Aen elcke Schelp een wonder Schepsel keuren
T'welck my den lof sijns wysen Scheppers meldt:
Mijn Schelpen zijn met herten-rust verseldt,
Kan m'aen t'kleyn niet een groot verneugen speuren?
T'is Kinder-werck.*

Trahit sua quemque voluptas.